

Polṅ nyegáaṅ sebedieláño maṅ há Korēntitaamba-i Nelmuoyamma

Pol cie belle diei baa boluonḡu Korēnti-i-na. Korēntitaamba nuᵔ Yesu maama-i u yaa wulaa-i igēna. Huᵔṅgu fanḡu-na, gbeina saa waa dei Korēnti-i-na, baa biṅwosinni-i ka hel baa sitāni-maacemma-i ma sinni-na hiere. A ce dumaanḡo-na Diilonḡ-hūmelle wuᵔsaanḡu waa kpelle Diilonḡ-dūṅ-baamba wulaa.

Huᵔṅgu nanḡu juᵔ hi, Pol wuᵔ nu wuᵔ ba sa tiraa ba nunu ba-naa. Bafamba ferε-i baa bi nyegáaṅ sebe há Pol a yuu-yo baa nelma boi. Pol wuᵔ nyegēṅ sebe daayo-i duᵔ dii nelma ba túnni-na; wuᵔ ba yanḡ berru-i aa ba bel ba-naa fafamma ku yaa faa Diilonḡ-dūṅ-baamba hᵔlma-na (sap. 1-4). Aa cira ba hiel ba nanḡa biṅwosinni-na, aa weinḡ da ma suur ba hᵔlma-na, ba fielnu-mei ba ferε; ba baa kā nelgbāṅgbālāṅ wulaa wuᵔ u ka fielnu-mei há-ba (sap. 5-6). U nunḡu hii ānsorrenḡ-maama-i (sap. 7), baa cuffienḡ-kūᵔma wuᵔomanḡ-kūṅgu-i (sap. 8-10), baa Itienḡo nūiwuoninḡ-kūṅgu-i (sap. 11). *Diilonḡ-Yallenḡ hāṅ nuᵔmba-i fᵔṅḡᵔbaa-ba maṅ, u nunḡu hii ba kūṅgu-i (sap. 12-14). U nunḡu bi hii kuᵔmba siremmaṅ-kūṅgu-i (sap. 15).

Aa suᵔ duᵔ pā-ba jaaluperienḡu-i, u diyaa sireinaḡ bei wuᵔ ba nanḡ gbeinaḡ ba há *Yerusalemu Diilonḡ-dūṅ-baamba-i (sap. 16).

Sebe daayo-na, Pol yuu nyᵔlma baa nelnyul-muṅ-kūṅgu-i: Wuᵔ Diilonḡ-dūṅ-wuᵔḡ duᵔ tuᵔ ce

bīnkūņgu bīnkūņgu, u saaya u ce-ku baa nelnyulmu (sap. 13).

Jaaluņgu

¹ Muo Pol, Diilono bīε-mi ce-mi Yesu-Kirsa *pɔpuorbilon muo ņaa uŋ'a ma ce dumaa. Muo baa i natobiņo-i Sositēni-i

² miemēi nyegāaņ seβε daayo-i diε hā Diilon-dūņ-baaņ namaa namaņ dii Korēnti-i-na. I nyegāaņ-yo diε hā Diilon uņ buo namaa namaņ na deņ a ce-na fuo baaņ namaa Yesu-Kirsa horre-na. I bi nyegāaņ-yo diε hā bamaņ bīeņ Itieņo yerre-i terni-na hiere. Bafamba Yuntieņo miε bi Yuntieņo.

³ I To-i Diilono-i baa Itieņo-i Yesu-Kirsa-i ba kāyā-nei aa fē na hōmmu-i.

Pol pā Diilono-i jaaluņgu

⁴ Diilono niε na horre-i baa Yesu-Kirsa-i aa ce baa-na. Terieņgu faņgu-na, mi jaal-o yinni maņ jon mafamma-na.

⁵ Coima saa fa, naņ hūyāa *Kirsa maama-i Diilono cie-na bīnkūntaaņ namaa wεima-na hiere: Na nu nelma-i ma numma-i aa tiraa ta na suo yiεņgu.

⁶ Kumaņ cie ma ce dumaaņo-na, Kirsa nelma daa muntienafafammu na hōlma-na ku'i cie.

⁷ A ce namaa namaņ niεyaņ Itieņo-i Yesu-Kirsa jommaņ-yiņgu himma-i, Diilon uņ hāņ nuōmba-i fōņgōbaa-ba maņ, u diei saa naa-nei.

⁸ Diilo fuo fεε yaa ka kāyā-nei na nyaar u nelma-na a ji hi yiņgu faņgu-i; ku yaa cālmuo sie ji da haa-nei.

9 U yaa biε-na wuɔ na ce horre baa u Biεŋo-i Yesu-Kirsa-i; u sa waŋ weiima aa ji bir baa huon-āndaanġu.

Korēnti Diilonġ-dūŋ-baamba sa nunu ba-naa

10 Tobinġ namaa, jande mi cārā-nei, niεŋ Itienġo-i Yesu-Kirsa-i aa na bel na-naa. Baa na bir na honni-i na-naa nuɔ. Bilaanġ na-naa fafamma na ce noduonġu aa na waa baa ānjogɔduoma.

11 Tobinġ namaa, kumaŋ ciε mi ta mi waŋ mafamma-i Kiloe dumellenġ-baamba tūonu-miε wuɔ na sa nunu na-naa.

12 Wuɔ na hɔlma-na, banamba ciεra wuɔ ba cuu mei huon-nu, bananġ ba'a bafamba cuu Apolosi huon-nu, bananġ ba'a bafamba dii Pier* huon-nu, bananġ ba'a bafamba dii *Kirsa huon-nu.

13 Namaa wulaa, Kirsa calaanu wei? Ba gbuu muɔmei *daanġu-na ko-mi na maama-na wei? Na daa *batemu-i mei yerre yaa nuɔ-i wei?

14 Da ma hel Kiripusi-i-na baa Gawusi-i-na, mi jaal Diilonġo-i miŋ'a mi saa *batisenġ moloŋo na hɔlma-na.

15 Ku yaa molo siε gbāa cira na baatisenġ mei yerrenġ.

16 Ninsoŋo! Muɔmei baatisenġ Sitefanasi dumellenġ-baamba-i, mafamma naa karaanu-miε. Da ma hel bafamba-na, mi saa hūu-ma miε mi baatisenġ moloŋo na hɔlma-na.

17 Kirsa saa puɔr-mi wuɔ mi ji batisenġ nuamba, ŋga u puɔraa-mi wuɔ mi wuɔra waŋ *Neldɔdɔlma yaa-i aa mi baa ce-ma baa nelbilienġ-cēcēmunġu ku yaa Kirsa kuliinġu ka waa baa yunġu daanġu-na.

---

* **1:12** Pier yerre nande yaa Sefasi. Niεŋ Nsāa 1.42.

18 Na saa da, da ba ta ba waṅ Kirsa kuliṅgu maama-i daaṅgu-na, bamaṅ piēra, ba da-ku miminsinni. Nga miē maṅ biyaa koṅkor-hūmelle-i, i suyaa wuᵉ Diiloṅo hii.

19 Na saa da, ma nyegāaṅ Diiloṅ-nelma-na wuᵉ:

«*Mi ka bīēna nelnurāamba nelnulle-i aa bīēna cēcēmuntaamba cēcēmunḡu-i.*»†

20 Terieṅgu faṅgu-na, nelnurāamba gbāa da hama-i waṅ? Bamaṅ suyaṅ yieṅgu-i, ba gbāa da hama-i? Bamaṅ wuᵉ ba suᵉ ba piie, ba gbāa da hama-i? Ma sī Diiloṅo birii nelbiliemba cēcēmunḡu-i miminsinni ke?

21 Na saa da, Diiloṅoṅ cie u cēcēmunḡu-i kusuᵉṅ-nu, nelbiliemba-i baa ba cēcēmunḡu-i hiere ba saa suᵉ-yo. Ku'i cie Diiloṅo cira wuᵉ nelbiliembaṅ neṅ kumaṅ wuᵉ miminsinni, u ka ce ku yaa-i kor bamaṅ hūyāa u maama-i.

22 *Yuifubaa-ba taara ba da gberε-wεima-i baa ba yufelle aa suᵉ hūu-ma, Girεkibaa ba'a bafamba taara cēcēmunḡu.

23 Nga miē fuᵉ, baṅ gbuu Kirsa maṅ daaṅgu-na ko-yo, miē waṅ fuᵉ maama yaa-i. Yuifubaa da ba nu-ma, ku gbuu jaṅ-ba wuᵉ i tuora Diiloṅo-i. Girεkibaa ba'a i ce miminsinni.

24 Nga Diiloṅ uṅ bīε bamaṅ kor-ba hiere, Yui-fubaa o, Girεkibaa o, iṅ waṅ Kirsa maṅ maama-i daayo-i, ba suyaa wuᵉ u yaa pigāaṅ Diiloṅo himma-i baa u nelnulle-i.

25 Nelbiliembaṅ neṅ Diiloṅo maacemma maṅ wuᵉ miminsinni, ma bōyaa bafamba cēcēmunḡu-na, aa baṅ neṅ kumaṅ wuᵉ nayusinni Diiloṅo wu-laa, ku bōyaa bafamba fōṅgōtesinni-na.

† 1:19 Isayi (Ésaie) 29.14

²⁶ Tobinĵ namaa, niēņ na hōlma-na na ne. Diilonĵoņ bīe namaa namanĵ, nelbiliemba ne wuō nelnurāamba si dii bōi nēi, fōņgōtaamba si dii bōi, nelbōmbōmbaa-ba bi si dii-nēi dumaa.

²⁷ Ņga nelbiliembanĵ neņ bamanĵ wuō mimiēlmba, Diilonĵo hielaa ba yaa-i a ture nelnurāamba yammu-i. Aa banĵ neņ bamanĵ wuō yuņgu sī-bei, u hielaa ba yaa-i a dii senserre-i fōņgōtaamba-na.

²⁸ Nelbiliemban' a ba sa kāņ bamanĵ, banĵ neņ bamanĵ wuō nelsōsōyaamba, Diilonĵo hielaa ba yaa-i duō pigāanĵ wuō banĵ neņ kumanĵ hīema-na wuō bīņkūbuō, fuō wulaa yuņgu si dii-kuō.

²⁹ U ciē mafamma-i molo baa gbāa duō kaal u fēre u yaanĵa-na.

³⁰ U yaa ciē na ce Yesu-Kirsa baanĵ namaa, aa Yesu-Kirsa yaa ciē u hā-ye u cēcēmunĵu-i: Na saa da, Yesu-Kirsa yaa ciē Diilonĵo ce-ye nelviinĵ miē, aa ce-ye fuō baanĵ miē aa tiraa hūu-ye *Sitāni nammuna.

³¹ Terienĵu fanĵu-na, űaa manĵ nyegāanĵ dumaa Diilonĵ-nelma-na wuō: «*Umaņ duō tuō taara u kaal u fēre, u saaya u cira: <Diilo baa Itienĵo yaa-i.>*»‡

2

¹ Tobinĵ namaa, muō minĵ bi kāa na terienĵu-na da mi ka wanĵ Diilonĵ-kusūņgu-i baa-na, mi saa ka piiye pigāanĵ wuō muōmēi suyaanĵ mi piiye mi yaņ nuōmba-i hiere, mi saa bi ka piiye pigāanĵ wuō muōmēi suyaanĵ yienĵu mi yaņ-ba.

² Mii naa wanĵ-ma aa yiera-mēi wuō banĵ gbuu Yesu-Kirsa manĵ *daanĵu-na ko-yo, mi kā ka wanĵ

‡ 1:31 Seremi (Jérémie) 9.23

fuō maama yaa yon̄ baa-na, mi sie haa manamma mei.

³ Miņ taa mi kã na terien̄gu-na, fõņgũō saa waa-mie aa korma naa ce mi kũōma ta ma nyen̄.

⁴ Miņ kãa, mi saa ka puur-na baa neldōdōlma na da na cu mi huon̄-nu ņaa nuōmbaņ puur ba-naa dumaa, ņga *Diilon̄-Yalle himma yaa cie na sie mi nelma-i.

⁵ A ce dumaan̄o-na, naņ hũyãa Yesu maama-i ku saa ce ņaa nelbilien̄-cēcēmun̄gu'i cie na hũu-ma, ņga Diilon̄-himma yaa cie na hũu-ma.

Diilon̄o nu nelma

⁶ Bamaņ naaņ kaasīnni Diilon̄-hūmelle-na i hãalã-bei nelnulle. ņga nelnulle fande-i diiduōle sī baa nelbiliemba diele-i, diiduōle bi sī baa miwaan̄ daayo yuntaamba diele-i. Bafamba yuntēsīnni sa cō.

⁷ I pigãaņ nuōmba-i Diilon̄-nelnulle. Diilon̄o kusūņgu maņ fuyaa nelbiliemba-na, i hãalã nuōmba-i ku yaa-i. Aa miwaan̄o suō duō don̄, Diilon̄o naa yiēra-mei duō pigãaņ-ye u kusūņgu-i i die ji tie ce i bāaņgu-i baa-yo.

⁸ Diilon̄o kusūņ daaku-i miwaan̄o yuntaamba sa suō-ku. Kuō ba taa ba suō-ku, baa naa saa gbu yuntaamba Yuntien̄o-i *daaņgu-na ko-yo.

⁹ ņga ma cie ņaa maņ nyegãaņ dumaa Diilon̄-nelma-na wuō:

«*Molon̄ yufellen' a di saa haa kumaņ nuō-i dede,*

kumaņ maama-i saa suur nelien̄ tūņ-nu dede,*

kumaņ molo saa jōguōņ ku maama dede,

Diilon̄o tigiin̄ ku yaa-i a hã u maamaņ dōlnuņ bamaņ.»

---

* 2:9 Isayi (Ēsaie) 64.3

10 Bīņkūngu fanġu-i, Diilonġo cie u *Yalle pigāaņ miēmēi baa-ku. *Diilonġ-Yalle suō nelma-i hiere; halle di suō Diilonġo huōya-maama-i.

11 Hai moloņo-i gbāa suō u nanolņo kusūņ-maama-i ji cor kutieņ fuō fεε-i? Ku yaa ņaa Diilonġo kūņgu-i: Da ma hel u Yalle-na, molo sie gbāa suō u kusūņgu-i.

12 A ne da miε iņ daa Yalle maņ, nelbilieņ diele sī, Diilonġ diele. U hāa-ye baa-de i die suō uņ cie ānfafamma maņ yiε hiere.

13 Anfafaņ daama-i, die i waņ ma maama-i, i sa waņ-ma baa miε cēcēmūņgu, i waņ-ma baa nelma maņ Diilonġ-Yalleņ hāalāayā-yiε baa-ma. A ce du-maāņo-na, i waņ Diilonġ-Yalle maama-i baa Diilonġ-Yalleņ yeņ bamaņ nuō-i.

14 Nelbilonġ nuōņo-i ņ yundaanġu-i, ņ sie gbāa hūu Diilonġ-Yalle maama-i. Diilonġ-Yalleņ'a di si dii ņ huōņga-na, ma maaraa-ni ņ suō ma yaanġa-i. Da ņ nu-ma, ņ da-ma miminsīnni.

15 Diilonġ-Yal da di waa umaņ nuō-i, u gbāa suō nelma-i hiere ma yaanġa-i, a ne da fuōņ ceņ ma-maņ, nelgbāņgbālāaņ sie gbāa suō ma yaanġa-i.

16 Na saa da, ma nyεgāaņ Diilonġ-nelma-na wuō:

«Hai suyaanġ Itieņo kusūņgu-i?

Hai gbāa pigāaņ-yo nelma?»†

ņga mieņo-i i suō *Kirsā kusūņgu-i.

3

I hieroņo-i Diilonġ-maacenciraanġ mie

1 Tobīņ namaa, coima saa fa, *Diilonġ-Yalleņ yeņ bamaņ nuō-i, baņ piieņ baa-ba dumaa, mi saa

† 2:16 Isayi (Ésaie) 40.13

gbāa piiye baa-na dumaano-na. Mi piiye baa-na ņaa nuamba maņ cieņ ba ferēņ kusūņ-maama, aa tiraa piiye baa-na ņaa tontobaa namaa *Kirsā horre-na.

² Mi hāa-na nyolma'i dumaano-na na mōsūņ. Kuō mii naa hā-na juuru, naa naa saa gbāa wuo-du. Halle ji hi baa fiefiε, na sie gbāa wuo bīņkūņgu.

³ Kumaņ cie mi waņ-ma dumaano-na, ku yaa daaku: Naa dii ta na ce na kusūniņ-maama-i yogo. Nenemuņgu maņ dii na hōlma-na, baa berru maņ bi dii, ni yaa pigāaņ wuo na ce na kusūniņ-maama, na saa nanna nelbiliemba ciluō-i yogo.

⁴ Da na ta na piiye wuo: «Mei dii baa Pol», «Mei dii baa Apolōsi*», bamaņ sa suyaaņ Diilonō-i ba'i sa piiyeņ dumaano-na wei?

⁵ Ma diei ma hāi, hai moloņo-i Apolōsi-i? Aa hai moloņo-i Pol? Ma sī Diilon-maacembieņ miε yon ke? Kumaņgu si dii ji cor kufaņgu-i. Miε waaņ Yesu maama-i baa-na yon aa na bi sie-ma. Itieņ uņ calaanu maacemma maņ hā-ye, i cie ma yaa-i.

⁶ Kuu dii ņaa, mei sūō tibinni-i aa Apolōsi kūnna hūmma-i niε, ņga Diilonō yaa cie ni cē.

⁷ Umaņ sūō, baa umaņ kūōna hūmma-i, i sa kāņ bafamba-i. Umaņ cie ni cē, i ne u yaa-i. U yaa Diilonō-i.

⁸ Umaņ sūōņ baa umaņ kūōnaņ hūmma-i ba saa hiere, unaa saa maar unāņo; nelieņo nelieņo u ka da u maacemma sullu-i.

⁹ Kumaņ cie mi waņ-ma dumaano-na, i ce maacemma-i baa Diilonō aa namei u suoņgu-i.

Mi gbāa saa-na baa dūņgu maņ Diilon uņ yeņ tuō ma-ku.

---

* 3:4 Nieņ Popuor. 18.24-28.

10 Diilonjo cie baa-mi a hā-mi baa-ku mi fu ku tuole-i. Mi fuu-ku fafamma ņaa dumarāfefein muo. Fiefie-i-na, banamba dii ta ba haaya-kuo. Nga nelienjo nelienjo, uŋ maŋ dumaa, u tuo ne-ku torro.

11 Dūŋgu tuole jiena ti; Yesu-Kirsa yaa ku tuole-i, molo sie gbāa tiraa jina dūŋgu naŋ tuole.

12 Banamba ka jo baa sēne ji ma, banamba wargbe, banamba tāmpēfefeina, banamba jo baa denni ji ma, banamba hienju, banamba tiraina.

13 Nga maacenfafamma-i baa maacembabalamma-i ma ka suo gēŋgeryiingu yaa nuo-i. Yiingu faŋgu kaa waa dāamuŋ-yiingu. Aa dāamu fammu yaa kaa pigāaŋ nelienjo nelienjo u maacemma sinni-i.

14 Umaŋ duo ma baa kumaŋ aa dāamu sie gbāa caa-ku, kutienjo ka da u maacemma sullu-i.

15 Nga umaŋ maacemma-i da ma caa, kutienjo cii. Fuo fuo, u ka kor, ņga u ka waa ņaa nelienjo maŋ u dūŋgu bilaa ta ku caa aa u gbāŋ gbar hel.

16 Na saa suo wuo namei Diilonjo dūŋgu-i aa u *Yalle waa na hōmmu-na wei?

17 Umaŋ duo biena Diilon-dūŋgu-i, Diilonjo ka kōsuoŋ kutienjo-i. Kumaŋ cie mi waŋ-ma dumaano-na, Diilonjo cie dūŋgu faŋgu-i fuo da-u-diei kūŋgu aa namei dūŋgu faŋgu-i.

18 Molo baa tāal u fere na hōlma-na! Umaŋ duo fer nelbiliemba-i a tuo ne u fere wuo nelnurāno, kutienjo duo tuo taara Diilon-nelnullu-i, u saaya u ce u fere mimilāno.

19 Bige-i cie mi waŋ-ma dumaano-na? Nelbilien baŋ biŋ kumaŋ nelnullu-i, Diilonjo daa-ku miminsinni. Na saa da, Diilon-nelma ciera

wuō: «Diilonĵo *bel cēcēmuntaamba-i baa bafamba fereņ cēcēmungu yaa-i.*»†

²⁰ Ma tiraa nyegēņ wuō: «*Itienĵo suō nelnuraamba anĵoĵuōma-i. U suyaa wuō yunĵu si dii-mei.*»‡

²¹ Terienĵu fanĵu-na, molo baa kaal u fere wuō fuō dii baa melĵo. Na saa da, bimbinni-i hiere namaa niini-i:

²² Muō baa Apolōsi-i baa Pier, namaa baan miē. Miwaanĵo-i baa cicēlma-i a naara kuliņĵu-i, namaa niini-i. Nyunĵo-i baa bisnuō-i, namaa niini-i.

²³ Nĵa namaanĵo-i Kirsa baan namaa, aa Kirsa-i Diilonĵ-wuonĵo.

4

Kirsa pāpuārbiemba maama

¹ Kumanĵ ņaa miē kūņĵu-i, muō baa Apolōsi-i, na saaya na ta na kāņ-ye *Kirsa maacembien miē. Diilonĵ-kusunĵu maņ naa fuo, u hāa-ye baa-ku i die puure-kuō pigāaņ nuōmba-i baa-ku.

² A ne da da ba dii weima nelieņ nuō ņ nan-na, ba taara ņ ce-ma maņ saaya ma ce dumaa.

³ Mei wulaa, da na fie ta na waņ wuō niē, sisō nelbilieņ da ba fie ta ba waņ wuō niē, maasūmpīē. Mei fere-i, mi sa ji cira mi maacemma faa, mi sa ji cira ma balaanĵ.

⁴ Mi saa da mi cālmuō terienĵu-i, ņga miņ fie'a mi saa da cālmuō mi fereņ nuō, kufanĵu sa pigāaņ wuō mi vii de. Itienĵo yaa gbāa cira mi maacemma faa sisō ma balaanĵ.

⁵ Terienĵu fanĵu-na, baa na wuōya na ta na cāl nuōmba-i a ne da ba cālmanĵ-huonĵu saa hi. Yaan

† 3:19 Yōbu (Job) 5.13 ‡ 3:20 Gbeliemāņ-nalāanĵu (Psaume) 94.11

Itieņo jo. Duo jo, mamaņ cie kukulma-na hiere, u ka puure-mēi aa bi puure nuomba kusūnniņ-maama-i. Mafaņ da ma ce, nelieņo nelieņo Diiloņo ka pā-yo baa jaaluņgu maņ saaya baa-yo.

⁶ Tobin namaa, nelieņ nuo η saa saaya η ce ji cor kumaņ nyegāaņ. A ce dumaaņo-na, mi biyaa nelma bōi muo baa Apolōsi-i i kūņgu-na a tagaaya pigāaņ-na na da na suo nelma famma yaanga-i. Mi sa taara na hōlma-na, unaa tuo wuōra u hōgōrra u fere wuo fuo dii baa melņo aa cīina unāņo-i. Ku'i cie mi bie mie maama-i tagaaya pigāaņ-na.

⁷ Da η ta η wuōra η hōgōrra η fere dumaaņo-na, hai moloņo-i juo ce-ni bōlbōl banamba-na? Bige-i dii baa-ni naņ yerreņ-kūņgu-i? Nimaņ dii baa-ni hiere, Diiloņo'i saa hā-ni baa-ni wei? Da kuo Diiloņo'i hāa-ni baa-ni, ma bilaa nie η ta η wuōra η hōgōrra η fere ηaa naņ niidanni?

⁸ Tobin namaa, na daa nie sī na yie. Namaa wulaa na cie biņkūntaaņ namaa. Na duoņ yaanga miēņo-na ta na ce na yuntesinni-i. Kuo naa naa ce ninsoņ-yuntaaņ namaa, kuu naa saa gbuu suo aa dōlnu-mie. Ii naa kā ka tie ce i bāaņgu-i baa-na.

⁹ Mēi huoņ-na Yesu *pōpuōrbieņ miēņo-i, Diiloņo jīena miemēi huoņgu-na ηaa kasobiemba maņ baņ jīena-bei ba deņ da ba ka ko-ba. A ce dumaaņo-na, nelbiliemba-i baa *dōrpōpuōrbiemba-i hiere ba ta ba hel ba nyē-ye.

¹⁰ Miemēi birii ce mimiēl mie Kirsa maama-na, aa namaa na ce nelnurāaņ namaa Kirsa horre-na! Mie i naa yuņgu aa fōņgūo cer waa namaaņo-na! Nuomba sa kāņ miēņo-i, aa ta ba kāņ namaaņo-i!

¹¹ A ji hi baa nyuņgo, ii dii nyulmu-na baa hūņkuōsīnni-na. Niidiini sī baa-ye, ba sie yaņ i

muoma-i, i siε bi da tuoleṅ-muntīenammu: Diε cor dei, i cor dei.

¹² I ce maacemma-i ṅaa i ka ku die gbāa die da i nuṅ-juuru-i. Umanṅ duo tuora-yiε, i cārā Diilonṅo-i hā kutieṅo-i. Umanṅ duo ce-ye kpāncōlgūo, i hīrā i kūoma-i.

¹³ Umanṅ duo tuo biεna i yireiṅa-i, i suo nuonṅu baa kutieṅo-i. A ji hi baa nyunṅo, nelbiliemba ne-ye nelsaasaṅ miε, ba ne-ye ṅaa juoraanṅ miε.

¹⁴ Ku saa ce ṅaa mi nyegēṅ nel daama-i da mi ture na yammu-i de! Ku'i sī. Kuu dii ṅaa nanṅ yey mi bisālṅ namaa, aa na maama tiraa ta ma dōlnu-miε, ku'i ciε mi ta mi nyegēṅ-ma da mi tigāan-na nelma.

¹⁵ Na saa da, halle da na fiε da nuomba neifienṅa ndii ba ta ba kalan-na Kirsa maama-i, na to dii u diei yonṅ; u yaa muo. Bige-i ciε miε na to yaa muonṅo-i? Muomei waanṅ *Neldōdōlma-i baa-na na hūu-ma a ce Yesu-Kirsa baanṅ namaa.

¹⁶ Terienṅu fanṅu-na, jande, mi cārā-nei, taa na ce mei temma-i.

¹⁷ Mi puu ma yaa-i mi saanṅ mi bieṅo-i* Timote-i na wulaa. Timote maama sa suo aa dōlnu-miε, u vii Diilonṅ-hūmelle-na. Miṅ wuo wuosaanṅu manṅ Yesu-Kirsa hūmelle-na, mi saanṅ-yo u duo ka tir kufanṅu maama yaa baa-na ṅaa miṅ wuoranṅ mi wanṅ-ma dumaa baa Diilonṅ-dūṅ-baamba-i terni-na hiere.

¹⁸ Na hōlma-na, banamba daa nie sī mi siε bir kā, ba donṅ ta ba hōgōrra ba fere.

¹⁹ Nga Diilonṅ duo siε, ku siε vaaya mi ka kā na wulaa. Da mi kā, bombolmantaamba famba-i, mi ka ne da kuo banṅ wanṅ mananṅ ba gbā ba ce-ma.

* **4:17** Timote-i, Pol fereṅ bieṅo sī, nga u taa u kān-yo u bieṅo Diilonṅ-hūmelle-na. Nieṅ Pōpuor. 16.1.

20 Da ḡ siε Diiloṅo nuṅgu-i, ku sa bāl nuṅ-
āndaan-nu yoṅ, ku saaya ku da ḡ ciluᵉ-i-na.

21 Na taara da mi ta mi kā, mi bel nyanḡbāaṅgu
mi naṅga-na ta mi kā, siᵉ na taara mi ta mi kā baa
h̄iḡh̄iḡṅo? Niεṅ na par.

5

Korēntitaambaṅ ceṅ b̄iḡwos̄inni maṅ

1 I wuᵉra i nu-ma terni-na hiere wuᵉ b̄iḡwos̄inni
nanni ciε na h̄olma-na. B̄iḡwos̄iḡ daani-i, halle
bamaṅ sa suyaṅ Diiloṅo-i ba sa siε ce-ni: Ba'a na
h̄olma-na unaa galla baa u to ciεṅo.

2 Mafammaṅ fiε ce, na cor ta na kaal na fεε.
Ma s̄i kuu naa saaya ku jaṅ-na, aa umaṅ ciε
maacembabalamma famma-i na donya-yuᵉ hiel-
o na h̄olma-na.

3 Muᵉ fuᵉ, mii si dii baa-na terieṅgu-na, ḡga mi
huᵉṅga dii. Kumaṅ saaya ku ce kutieṅo-na, mi
yiεraaya-kuᵉ t̄i ḡaa mii dii baa-na terieṅgu-na.

4 Terieṅgu faṅgu-na, tigiṅ na-naa Itieṅo Yesu
yerre-na. Da na tigiṅ na-naa, u ka kāyā-nei aa
muᵉmi ka ta mi bi jᵉguᵉṅ na maama.

5 Da na tigiṅ, na nyaa-yo na hiel-o na h̄olma-
na na h̄ā *Sitāni-i baa-yo. Mi taara u nanna
u cilᵉbabalaṅo-i aa Diiloṅo kor-o Itieṅo jommaṅ-
yiṅgu-i ku'i ciε miε na donya-yuᵉ hiel-o na h̄olma-
na.*

6 Na kaal na fεε ḡbāṅḡbāṅ! Na saa suᵉ wuᵉ siini-i
baa ni yornumma-i ni ḡbāa sire burjūmmu b̄oi
wei?

---

* 5:5 Niεṅ Kor. h̄āa. 2.6-11: Terieṅgu-na, ḡ ḡbāa da wuᵉ u
donyamma-i Diiloṅ-dūṅgu-na ku kāayā-yuᵉ b̄oi. Ku ciε u nanna u
cilᵉbabalaṅo.

7 Ambabalma dii ṅaa siini. Hielaṅ-manṅ na hɔlma-na, ku yaa na ka koṅ hiere, na ka waa ṅaa burjūmmu maṅ siini saa dii muo. Aa na kuoṅ tī. Yesu-Kirsa ciε u fεrε tāmmanṅ-kūṅgu a migāaṅ na hōmmu-i. U yaa *kōrsīnni tīmmanṅ-ponsaanṅu tūmbiloṅo-i†.

8 Terienṅu faṅgu-na, yaanṅ i nanna i cilɔbabalaṅo-i baa bīṅwosīnni-i, nii dii ṅaa siini; aa i ce ponsaanṅu-i baa huoṅga diei, ku yaa ṅaa burjūmmu maṅ siini saa dii muo.

9 Miṅ nyεgāaṅ seβε‡ maṅ hā-na cor, mi waanṅ-ma yuo miε baa na ta na piε kakarkuontaamba-i.

10 Da mi cira na baa piε kakarkuontaamba-i, mi sa gbē kakarkuontaamba-i hiere miwaanṅo-na, mi sa bi gbē bamaṅ ciεṅ cāncaaya-i hiere miwaanṅo-na, mi sa gbē bamaṅ ciεṅ dudubūoḷe-i hiere miwaanṅo-na, mi sa bi gbē cufēbuoltaamba-i hiere miwaanṅo-na. Da ṅ'a ṅ sa taara ṅ piε bafamba-i hiere daaba-i, ṅ ka naa ṅ hel miwaanṅo-na.

11 Da mi cira na baa piε kakarkuontaamba-i, mi gbē bamaṅ wuo ba hūyāa Yesu-Kirsa maama-i aa ta ba ce kakarkuoṅo-i. Mi gbē bamaṅ wuo ba hūyāa Yesu-Kirsa maama-i aa ta ba ce cāncaaya-i. Mi gbē bamaṅ wuo ba hūyāa Yesu-Kirsa maama-i aa ta ba buol cufiεṅa-i. Mi gbē bamaṅ wuo ba hūyāa Yesu-Kirsa maama-i aa ta ba bīεna nuomba yirεiṅa-i. Mi gbē bamaṅ wuo ba hūyāa Yesu-Kirsa maama-i aa yaṅ kolma ta yaṅga bei. Mi gbē bamaṅ wuo ba hūyāa Yesu-Kirsa maama-i aa ta ba

† 5:7 *Kōrsīnni tīmmanṅ-ponsaanṅu tūmbiloṅo-i*: Niεṅ ku nelma-i Helmanṅ-seβε-i-na (Exode) 12.3-21. ‡ 5:9 Seβε faṅo nuṅgu saa dii Diiloṅ-nelmanṅ-seβεbaa-ba-na.

du nuōmba-i. Halle na saa saaya na wuo niiwuoni baa kufanġu taamba-i.

¹² Bamaņ saa hūu Yesu maama-i, mei sie gbāa waņ bafamba yuņ-maama-i. Bamaņ dii hūmeduole-na baa namaa, na saaya na ta na waņ bafamba yuņ-maama yaa-i

¹³ aa na yaņ puoņ-nuōmba-i na hā Diilonġo baa-ba, u'i ka suō uņ ka ce-ba dumaa. Terieņġu fanġu-na, «*duoņyaņ nelbabalaņo-i na hiel-o na hōlma-na*»[§], ņaa maņ nyεġāaņ dumaa Diilon-nelma-na.

6

Taa na fielnu na nelma-i na fεε

¹ Bige-i cie nel da ma suur Diilon-dūņ-baaņ namaa na hōlma-na, na sa fielnu-mei na-naa nuō, na sire bī na-naa bamaņ sa suyaaņ Diilonġo-i ba wulaa wuō ba ka fielnu-mei?

² Namaa saa suō wuō Diilon-dūņ-baamba yaa kaa ġer nuōmba-i hiere hiema-na ba yuņ-maama-i wei? Da na waa da na ji ġer nuōmba-i hiere ba yuņ-maama-i, nelyilemma gbāa yar-na ġerma wei?

³ Na saa suō wuō i ka bi ġer *dōrpōpuōrbiemba yuņ-maama-i wei? Aa ji da baa miwaanġ daayo nelma!

⁴ Da na da weiima-i baa na-naa, na bir yaņ aa kā ka ne umaņ si dii baa-na na Diilon-hūmelle-na u duō fielnu-mei hā-na!

⁵ Senserre sa da-na wei? Ku ce namaa hōlma-na nelnurā si dii umaņ gbāa fielnu na nelma-i wei?

---

§ 5:13 Anġnamma tiyemmanġ-sebe (Deutéronome) 17.7

6 Ma ce nie Diilon-*dūņ*-baaņ namaaņo-i na-naa nuo, na ji ta na *bī* na-naa? Aa tiraa *bī* na-naa nelgbāņgbālāaņ wulaa?

7 Da na gbāņ *bī* na-naa *tī*, ku'i pigāaņ wuo na naana Diilon-*hū*melle-i. Bige-i cie moloņ duo ce-na kuujaņgu, namaa sa tiil-ku nammaņ temma? Bige-i cie na sa sie ba cuo-na?

8 Namaa sa sie ba ce kuujaņgu *nei*, aa namaa *cer* ta na ce kuujaņgu banamba-na. Na sa sie ba du-na, aa namaa ta na du banamba-i. *Ņ* sie suo wuo na wuo Diilon-*hū*meduole yaa-i hiere.

9 Ma *sī* na suyaa wuo bamaņ cieņ kuuba-balaaņgu-i ba sie ka da munsuurmu *Diilon-nelle-na *ke*? Baa na *tāal* na *fere*: Bamaņ cieņ kakarkuoņo-i, baa *cufē*buoltaamba-i, baa bamaņ cieņ fuocesīnni-i, baa *bemba* maņ cieņ ba-naa,

10 baa cuobaa-ba-i, baa *cānca*yataamba-i, baa *konyrā*amba-i, baa *yebī*enataamba-i, baa bamaņ cieņ dudubūle-i, ba sie da suur Diilon-nelle-na.

11 Na *hōlma*-na banamba waa daama yaa nuo-i. Nga *fiefie*-i-na, naņ suurii Yesu-Kirsa horre-na, *Diilon-Yalle cie Diiloņo hur na *āmbabalma*-i, aa *bō*-na na deņ a ce-na fuo baaņ namaa, aa ce-na nelviin namaa.

12 Da na ce na ta na piie wuo: «*Bī*ņkūņgu saa nyaa-mi», ninsoņo, nga *bīm*bīnni hieroņo saa fa baa-ni. Mi gbāa cira: «*Bī*ņkūņgu saa nyaa-mi.» Nga *bī*ņkūņ maama sa ji ta yaaņga mie dede.

13 Da na ce na bi ta na piie wuo: «*Nii*wuoni cie kusūņ maa-na aa kusūņgu bi ce *nii*wuoniņ maa-na.» Mafamma-i ninsoņo, nga *yii*ņgu dii baa *yii*ņgu Diiloņo ka *di*ņ-ni ni *hāi*-i-na hiere. I *kū*ōma saa ce

da ma ta ma ce kakarkuono, ma cie i die tie cāa Itieno yaa baa-ma; ma tieno yaa ufaño-i.

¹⁴ Na saa da, Diilonon siire Itieno-i kuomba hōlma-na baa kuman, u ka bi sire mieno-i baa kuuduonngu fangu yaa-i.

¹⁵ Ma sī na suyaa wuō na kūōma-i *Kirsa kūōma ke? Terienngu fangu-na, mi gbāa bie Kirsa kūōma-i ka ce-ma saasorieṅ maama wei? Ma nu dei wei?

¹⁶ Na saa suō wuō da ṅ galla baa saasoro-i ṅ cie kuuduonngu baa-yo wei? Ma nyegāan Diilon-nelma-na wuō: «*Ba hāi-i-na ba gbonu ce kuuduonngu.*»*

¹⁷ Nga uman duō waa horre-na baa Itieno-i, Diilon-Yalle ce-yo kuuduonngu baa-yo.

¹⁸ Hielaan na nanga-i figiṅ-kakarkuono-na. Nuōmban ceṅ āmbabalma man, ma sa kpatalla ba kūōma-na, nga uman duō ce figiṅ-kakarkuono-i, kuu dii ṅaa u cie gbomma fuō fereṅ kūōma yaa nuō-i.

¹⁹ Na saa suō wuō na kūōma yaa Diilon-Yalle dūnggu-i wei? Diilon-Yalle fande-i Diilono'i hāa-na baa-de; dii dii na hōmmu-na. Na saa suō wuō na kūōma-i namaa maama si wei?

²⁰ Diilono sāa-na sukpekpellun. Terienngu fangu-na, taa na ce-yo bōi baa na kūōma-i.

7

Pol piye cejallen-kūngu

¹ Nan nyegāan sebe man hā-mi, i ka wan fuō maama yaa fiefie-i-na. Na ciēra wuō bibien nuō da ṅ saa bie ciēno ku faa.

* **6:16** Miwaanō jīnamman-sebe (Genèse) 2.24

² Ma miṅ ka waṅ mamaṅ, ma yaa daama: Da na ta na taara na hiel na naṅga-i kakarkuonṅo-na, bibieṅ nuṵ ṅ saaya ṅ bie ṅ yerreṅ cieṅo, aa cieṅo bi soṅ u yerreṅ bṵṵ nuṵ.

³ Bibieṅonṅ saaya u tuṵ ce kumaṅ u hā u cieṅo-i u tuṵ ce-ku, aa cieṅonṅ bi saaya u tuṵ ce kumaṅ u hā u bṵṵ-i u bi tuṵ ce-ku.

⁴ Ānsorre-na, cieṅo sie gbāa ce kumaṅ dṵlaanu-yuṵ baa fuṵ fereṅ kṵṵma-i; u bṵṵ maama. Aa bṵṵṅo sie bi gbāa ce kumaṅ dṵlaanu-yuṵ baa fuṵ bi maama-i, u cieṅ maama.

⁵ Unaa baa yagar unāṅo muṅgallammu-na. Mi saa yagar-ma da na'a na saa-ma wuṵ na ka bel na fere a da huṅṅu celle a gbāa da na cārā Diilonṅo-i fafamma aa suṵ cor baa na ānsorre-i di temma-i. Ni ma'i sī da na yaṅ ku vaaya, na sie ji gbāa bel na fere, a ce dumaanṅo-na, *Sitāni ka hi-na guṵ na gbeini-i.

⁶ Mi waan nelma'i, ku saa ce ṅaa mi guor-na na da na ce-ma de!

⁷ Coima saa fa, kuṵ nuṵmba-i hiere baa naa waa siraamba mei temma-i, ku yaa naa dṵlnu muṵ. ṅga Diilonṅo saa ce-ye kuuduṅṅu hiere: U hāa unāṅo daaku aa hā unāṅo daaku.

⁸ Mamaṅ dii mi da mi waṅ-ma baa siraamba-i baa bikulcaamba-i, ma yaa daama: Da na tīe dei ṅaa muṵmiṅ tīyāa dumaa mi saa bie cieṅo, ku faa.

⁹ ṅga nuṵni maṅ da ṅ suṵ wuṵ ṅ sie gbāa bel ṅ fere, bie cieṅo. Da ṅ bie cieṅo-i ku bṵyaa ṅ tīena ṅ diei aa ce-maama ta ma ko-ni. Da ku bi waa cieṅ nuṵ, ṅ soṅ. Da ṅ soṅ bibieṅ-na ku bṵyaa ṅ tīe ṅ diei aa be-maama ta ma ko-ni.

¹⁰ Bamaṅ dii ānsorre-na aa waa Diilonṅ-dūṅ-

baamba hiere, bafamba maama yaa daama; mei saa waṅ-ma, Itienjo'i waan-ma. Wuṵ cieniṅo saa saaya u hel u bṵlo wulaa.

¹¹ Duṵ hel, u saa saaya u biε bṵlṅo nanjo. Da kuṵ bibienṅ maama dii-yuṵ, u bir u kā ba ka nunu banna baa u bṵlo-i. Aa bibienṅ nuṵ ṅ saa bi saaya ṅ nanna ṅ cieniṅo-i.*

¹² Mei fεε-i, miṅ ka waṅ mamaṅ baa banamba-i ma yaa daama: Da ṅ hūu Diilonṅ-maama-i, aa ṅ cieniṅo saa hūu-ma, aa hūu-ma duṵ tiena baa-ni, ṅ saa saaya ṅ nanna-yuṵ wuṵ u saa hūu Diilonṅ-maama-i.

¹³ Kuuduṅgu yaa baa caamba-i; nuṵ da ṅ hūu Diilonṅ-maama-i, aa ṅ bṵlo saa hūu-ma, aa hūu-ma ṅ da ṅ tiena baa-yo, ṅ saa saaya ṅ hel u wulaa.

¹⁴ Bṵlṅo faṅo temma-i, uṅ hūyāa-ma kertieciε sonṅ-yuṵ, u piyaa Diilonṅo-i. Aa cieniṅo maṅ saa hūu Diilonṅ-maama-i aa hūu-ma sonṅ kertieyiεṅo-na, u piyaa Diilonṅo-i. Kuṵ ma saa naa waa dumaa, baa naa cira ba bisālmba-i siε gbāa piε Diilonṅo-i a ne da ba piyaa-yo.

¹⁵ Nga umaṅ duṵ u saa hūu Diilonṅ-maama-i, aa u tīenatieṅo hūu Diilonṅ-maama-i, aa wuṵ fuṵ si dii u tīenatieṅo maama-na, ba baa cie-yo; ba yaṅ u kā. Kufanṅgu terienṅgu-na, u tīenatieṅo maṅ hūyāa Diilonṅ-maama-i, u yaa bṵlṅo-i wa, u yaa cieniṅo-i wa, uu dii u fεreṅ nuṵ. Diilonṅo biε-na wuṵ na waa yaafellenṅ.

¹⁶ Da ṅ yagar aa nyaar, nanṅ ka gbāa kor ṅ tīenatieṅo-i wei? ṅ siε gbāa ce Diilonṅ nuṵ suṵ mafamma-i.

---

* **7:11** Nienṅ Matie sebe-i-na 5.32.

Tiyāaṅ na temma-i

17 Da ma hel daama-na, naṅ ṅa naa waa dumaa aa Diiloṅo bī-na, na t̄ɛ dumɛi; Diiloṅo yaa wuɔ ma ce dumaa. Mi wuɔra mi waṅ ma yaa-i terni-na hiere baa Diiloṅ-dūṅ-baamba-i.

18 Diiloṅoṅ taa u bī-na huɔṅgu maṅ nuɔ-i, da kuɔ unan nuɔ ṅ naa *jā, baa yaṅ senserre ta di da-ni baa ṅ *jāmma-i. Da kuɔ ṅ saa naa bi jā, baa yaṅ senserre ta di da-ni wuɔ ṅ saa jā, t̄ɛ dumaa, baa cira ṅ jā.

19 N jāa o, ṅ saa jā o, yuṅgu si dii-kuɔ. Kumaṅ gbāaṅ, ṅ baa yagar Diiloṅo nuṅgu-i.

20 Naṅ ṅa naa waa waama maṅ aa Diiloṅo suɔ duɔ bī-na, na hieroṅo-i hiere na saaya na t̄ɛ dumɛi.

21 Diiloṅoṅ taa u bī-ni, da kuɔ nii naa waa k̄oriɛṅ nuɔ, baa yaṅ ma jaṅ-ni. Nga da ba hā-ni hūmelle-i ṅ da ṅ hel k̄orsinni-na, hel-niɛ.

22 Na saa da, Itienṅo-i Yesu-Kirsa duɔ bī k̄oriɛṅo maṅ, u jo ji ce nebiṅo u wulaa, aa umaṅ duɔ waa nebiṅo aa u bī-yo, u jo ji ce u k̄oriɛṅo.

23 Diiloṅo s̄aa-na sukpekpelluṅ, baa na bir na ce nelbiliemba k̄oraṅ namaa.

24 Tobin namaa, mi siɛ kar ku coima, naṅ waa dumaa aa Diiloṅo bī-na, waan waama famma yaa-i u hūmelle-na.

Bamaṅ saa hi suur ānsorre-na

25 Kumaṅ ṅaa bamaṅ saa hi suur ānsorre-na ba kūṅgu-i, mi ka piiye c̄elle kuɔ. Miṅ ka waṅ mamaṅ, ma saa hel Itienṅo nuṅ-nu, m̄ɛi huɔya-maama. Diiloṅo faa baa-mi, a ce huhurma si dii mi nelma-na.

26 Mulīeman̄ maaraaya fiēfiē-i-na, mēi wulaa ku bōyaa nuōmba tīē ba temma-i ba baa suur ānsorre-na.

27 Da kuō ciēņo dii baa-ni tī, baa nanna-yuō. Da kuō ciē sī baa-ni, baa dii ņ yuņgu-i cakūņgu-na.

28 Ku saa ce ņaa da ņ biē ciēņo-i ku balaan̄ dē! Ku saa bi ce ņaa ciēņ duō soņ ku balaan̄ dē! ņga baman̄ suurii ānsorre-na ba ka mulīēņ yan̄ siraamba-i ku'i ciē miē na baa suur-diē.

29 Tobin̄ namaa, miņ taaran̄ mi wan̄ maman̄ ma yaa daama: Huōņgu saa tiraa tīē bōi. Terieņgu fan̄gu-na, a doņ fiēfiē-i-na, caantaamba saaya ba waa ņaa ba saa dii caamba.

30 Baman̄ kaalaan̄ ba ce ņaa weima saa da-ba. Baman̄ nyiēņ ba ce ņaa ba hōmmu saa fē. Baman̄ sāa bimbinni-i, ba baa haa ba nan̄ga niē.

31 Baman̄ daan̄ miwaan̄o tōnō-i, ba baa haa ba nan̄ga yuō. Miwaan̄ daa uņ yeņ waama man̄, u siē tiraa cō.

32 Mi sa taara ānjōguōma yu na hōmmu-i. Na saa da, uman̄ duō saa dii ciēņo, ņ da u yii baa Itieņo maacemma yaa yon̄; u taara u ce kuman̄ dōlaanun̄ Itieņo-i.

33 ņga uman̄ duō dii ciēņo, u yii baa miwaan̄ daayo maama; u taara u ce kuman̄ dōlaanun̄ u ciēņo.

34 A ce dumaan̄o-na uu dii sōmma hāi. Ku-uduōņgu yaa baa caamba-i, uman̄ duō saa soņ, ņ da u gbu u yii baa Itieņo maacemma yaa yon̄. U weima-i hiere ma kāa ka jūņ Diilon̄o yaa nuō-i. ņga ciēņo man̄ duō soņ, u yii baa miwaan̄ daayo maama; u taara u ce kuman̄ dōlaanun̄ u bōlō.

35 Da na da mi piieye dumandē-i-na, mi taara

namaa fafaanġu'i. Na baa da nie sī mi taara mi cie-na, ma'i sī. Mi taara na nyaar Itienġo'i nuo-i baa huonġa diei aa na ta na ce kumaņ faa cemma.

³⁶ Fiefie-i-na, umaņ duo ne da u dornġo maama yuu u huonġa-i, aa ne da fuo duo saa bie-yo ku ka ce kpelle u wulaa, u gbāa bie-yo, bāaniņo sī.

³⁷ Nga umaņ duo yiera-mei wuo u sa taara u dii cieņo, aa ne da da ba boro baa u dornġo-i ku sie ce bāaniņo, aa u gbāa bel u fere cakunġu-na, da kuo ma hilaa fuo ferenġ huonġ-na, ku faa.

³⁸ Terienġu fanġu-na, umaņ duo jā u dornġo-i ku faa, umaņ duo hiel u nanġa u dornġo maama-na, kufanġu tiraa fa yaņ.

³⁹ Casoiņ nuonġo-i, ņ bolo duo waa cicelma, ņ sie gbāa kā ka soņ yanġa nanġa. Nga duo ku, nii dii ņ ferenġ nuo, ņ gbāa soņ bibienġo maņ dolaanu-nie. Kumaņ gbāaņ, bibienġo fanġo saaya u hūu Yesu maama-i.

⁴⁰ Nga mei wulaa duo tie u saa soņ, ku ka buo-yuo yaņ duo kā ka soņ bibienġo naņ-na. Mafamma-i mei huoya-maama, aa mi suyaa mie *Diilonġ-Yalle bi dii baa muonġo-i.

8

Cufien-kūoma maama-i

¹ Fiefie-i-na, i ka ne cufien-kūoma kūnġu-i. I hieronġo-i i suo weima boi fuo ninsonġo ņaa naņ waanġ-ma dumaa, ņga na saaya na suo wuo sosuomunġu jo baa bolbolsinni, a ne da nelnyulmu ce i naņ kaasinni Diilonġ-hūmelle-na.

² Umaņ duo tuo ne wuo fuo suo binġkūnġu, u saa hi tuo suo ņaa uņ saaya u suo dumaa.

³ Nga umañ duṵ yaṅ Diilonṅo maama ta ma dɔlnu-yuṵ, Diilonṅo suṵ u yaa-i.

⁴ Terienṅu fanṅu-na, cufien-kūṵma-i i gbāa tie wuo-ma wei? I suyaa wuṵ cufellu-i bɪṅkūṅgu sɪ, aa tiraa suṵ wuṵ Diilonṅo dii u diei yoṅ!

⁵ Banamba daa ninanni ta ba buol-ni dɔrɔ-i-na baa hiema-na hiere wuṵ bafamba diiliemba yaa-i. Bafamba wulaa diiliemba dii bɔi aa yuntaamba bi dii bɔi.

⁶ A ne da miε fuṵ miε wulaa, Diilonṅo dii u diei yoṅ. U yaa i To-i. U'i hielaa bɪmbɪnni-i hiere aa i tɪenaana fuṵ maa-na'i. Aa Itienṅo bi dii u diei, u yaa Yesu-Kirsa-i. Diilonṅo ciε u yaa hiel bɪmbɪnni-i hiere aa fuṵ barguṵ yaa nuṵ-i iṅ yeṅ cicɛlma dumandε-i-na.

⁷ Nga i hieronṅo saa suṵ wuṵ cufellu-i bɪṅkūṅgu sɪ. Banamba miεṅ cufienṅa-i a ce ji hi baa nyunṅo, da ba ta ba wuo cufien-kūṵma-i ba ta ba jɔguṵṅ cufienṅa maama, aa da ṅaa ba guṵla ba Diilonṅ-hūmelle-i. Ba saa hi naṅ kaasɪnni yogo ku'i juṵṅ baa āṅjɔguṵma famma-i.

⁸ A ne da ku saa ce ṅaa niiwuoni yaa gbāa piε-ye Diilonṅo-na. Diε saa wuo, kunaṅgu sa hel-yiε, diε bi wuo, kunaṅgu sa suur-yiε.

⁹ Naṅ yeṅ na fεrεṅ nuṵ dumaa ta na ce kumaṅ dɔlaanuṅ-nei, gbāaṅ bamaṅ saa hi naṅ kaasɪnni yogo Diilonṅ-hūmelle-na, na baa ji bɪena ba Diilonṅ-hūmellen-kūṅgu-i.

¹⁰ ṅaa bamaṅ saa hi naṅ kaasɪnni-i yogo, unaa kā ka da nuṵni maṅ suyaan yiεṅgu ṅ tɪenaana tɪnniṅ-dūṅ-nu ta ṅ wuo kūṵma; fuṵ u siε bi kā na ta na wuo wei?

¹¹ Duṵ wuo aa u huṵṅga saa ji hūu-ma, naṅ

sosumunġu'i saa jo baa mafamma-i wēi? Nuōnei cie u kōsuōŋ u fēre. A ne da *Kirsā kuu fuō bi maama-na.

¹² Da na ta na ce gbomma famma-i Diilon-dūŋ-baamba maŋ saa hi naŋ kaasinni-i yogo na guōl ba gbeini-i Diilon-hūmelle-na, na saaya na suō wuō na ce-ma Kirsā fuō fēre yaa nuō-i.

¹³ Ku'i cie na da muō da mi suō wuō da mi wuo daaku-i, mi ka guōl mēlŋo gbeini-i Diilon-hūmelle-na, mi ne ku biŋkūŋgu-i aa yaŋ-ku; mi siē tiraa diiku mi nuŋgu-na.

9

Kumaŋ saaya baa Yesu pōpuōrbiemba-i

¹ Muō mi siē gbāa ce kumaŋ dōlaanu-miē wēi? Yesu *pōpuōrbilon muō sī wēi? Mi saa da Itieŋo-i Yesu-i baa mi yufelle-i wēi? Miŋ cie maacemma maŋ hā Itieŋo-i, ma'i sī namaaŋo-i wēi?

² Banaŋ da ba fi'a ba saa hūu-ma wuō Yesu pōpuōrbilon muō, namaa fuō na saaya na hūu-ma. Naŋ hūyāa Itieŋo maama-i mi wulaa, ku yaa pigāaŋ wuō Yesu pōpuōrbilon muō.

³ Bamaŋ ciēra mi maacemma saa fa, miŋ ka waŋ mamaŋ baa-ba ma yaa daama:

⁴ Yesu pōpuōrbien miēŋo-i i sa wuo wēi? I sa nyōŋ wēi?

⁵ Mi saa saaya mi jā ciēŋo Diilon-dūŋ-baamba-na u tuō wuōra baa-mi ŋaa Yesu pōpuōrbiembaŋ ceŋmaŋ dumaa baa Itieŋo hāmba-i a naara Pier wēi?

⁶ Sisō muō baa Barnabasi-i yon, miēmēi saaya i ce maacemma-i a taara i nuŋ-juuru-i?

⁷ Naŋ siire, na nuō wuō molo kāa sorosimma-na aa tuō pā u fēre wēi? Sisō mēlŋ daayo sūō tibinni-i

aa u sa wuo ni bienja-i? Da ma'i bi sī ānciinan daayo sa nyōṅ u muōru nōnō-i? Na nuō-ma dede wei?

⁸ Miṅ waṅ nelma maṅ daama-i, nelbiliemba'i jōgaan dumaanō-na yon wei? Ma sī maaduōma famma yaa bi nyegāan *Moisi *ānjīnamma-na ke?

⁹ Ma nyegāan ānjīnamma-na ninsoṅo wuo: «*Niiṅ duō tuō muo ḍimma-i ṅ saa saaya ṅ vaa u nuṅgu-i.*»^{*} Ku ce namaa na'a Diilonṅo kaalaaya niimba yaa aa waṅ mafamma-i wei?

¹⁰ Ma sī nel daama waan a vii miemei ke? Coima saa fa, ma fuliinu miemei. Ma sī uman duō tuō kū, u suyaa wuo u ka da bīnkūṅgu ku'i cie u tuō kū ke? Nuō da ṅ suō wuo nan ḍimma cie dedieni hiere, ṅ waa hie kā wuo nan ka muo-ma? Da ṅ da uman muyaṅ u ḍimma-i, u suyaa kerre wuo u ka da belle-mei ku'i cie.

¹¹ In cie Diilonṅ-maacemma-i na hōlma-na, kuu dii ṅaa i duu ḍimma. Da ṅ duu ḍimma-i, ṅ saa saaya ṅ kar-ma wei?

¹² Baman wuyaṅ na nagāṅ-niini-i wuo ni vii-ba, ni vii miēṅo-i yan bafamba-i. Nṅa i fiinaṅ aa bel i muliema-i nammu hāi. I sa taara *Kirsā *Neldōdōlma bir baa ma huonṅu ku'i cie i hirā i muliema-i.

¹³ Ma sī na suyaa kerre wuo baman cieṅ maacemma-i *Diilodubuō-i-na, ba niiwuoni hel Diilodubuō yaa nuō-i ke? Aa suō wuo *Diilojigāntaamba niini bi hel ba maacemma'i nuō-i ke?

---

^{*} **9:9** Anjīnamma tiyemman-sebe (Deutéronome) 25.4; Tim. đē. 5.17-18

14 Kuuduṅgu yaa baa bamaṅ waan Neldɔdɔlma-i. Itien wuɔ ba ta ba wuo ma'i nuɔ-i.†

15 Na nagāṅ-niini vii-mi, ŋga mi niε-ni aa yaṅ-ni. Baa na da niε sī meɪ taara na ta na hā-mi bɪŋkūṅgu ku'i ciε mi ta mi waṅ nel daama-i de! Ma'i sī. Aa mi da mi cārā na wulaa, bɔlbɔl mi ku. Miṅ waṅ Diilonṅ-nelma-i gbāṅgbāṅ mi sa hūu bɪŋkūṅgu, ku fē mi huṅga-i. Aa molo siε gbāa ce mi yaṅ kufanṅu-i.

16 Mi siε gbāa gbelien mi fere wuɔ mi waṅ Neldɔdɔlma. Maacemma namma-i, ku dɔlaanu-miε o, ku saa dɔlnu-miε o, mi ka ce-ma. Aa da mi saa ce-ma, sūlma haraa-miε.

17 Kuɔ muɔmei naa sire mi feren nuɔ ta mi ce-ma, mii naa saaya baa pāmma, ŋga meɪ saa sire mi feren siremna, Diilonṅ'o'i ciεra mi ce-ma.

18 Terienṅu fanṅu-na, meɪ maacemma sullu yaa hadu-i? Du yaa a waṅ Diilonṅ-nelma-i gbāṅgbāṅ, mi baa hūu bɪŋkūṅgu a ne da mii naa saaya mi hūu.

19 Mii dii mi feren nuɔ, ŋga mi ciε mi fere na hieronṅo-i na kɔrien muɔ da mi gbāṅ da nuɔmba bɔi hā Kirsai.

20 Da mi waa baa *Yuifubaa-ba-i, mi ce mi fere Yuifuyien muɔ da mi gbāṅ da-ba. Na saa da, Moisi ānṅinamma siε gbāa yuu-mi baa weiima, ŋga da mi waa baa bamaṅ wuɔyaan-man, mi ta mi wuɔ-ma da mi gbāṅ da-ba.

21 Kuuduṅgu yaa baa bamaṅ sa suyaan Moisi ānṅinamma-i, da mi bi waa bafamba hɔlma-na, mi ce mi fere ba temma-i da mi gbāṅ da-ba. Ku saa ce ŋaa mi taara mi cira mi ciinaana Diilonṅo ānṅinamma-i de! Ma'i sī. Mi wuɔ ma yaa-i Kirsai wuɔsaanṅu-na.

† 9:14 Niεṅ Like sebe-i-na 10.7.

²² Da mi waa baa bamaņ saa naņ kaasinni yogo Diilon- hūmelle-na, mi ce mi fεε ηaa mei fεε-i mi saa hi naņ kaasinni yogo, da mi gbāņ da-ba. Da mi suur terieņgu terieņgu, mi ce mi fεε terieņgu fanġu taamba temma, da mi gbāņ da banamba kor-bei.

²³ Mi ce daama-i hiere Neldōdōlma da ma gbāa hi terni-i hiere aa muōmi bi da mi kūņgu-i.

²⁴ Na suyaa wuō gbaruntaamba gbar hiere, ηga umaņ duō ta yaņ banamba-i u yaa yaraa; aa ba pā u yaa-i. Terieņgu fanġu-na, gbāaņ ba baa ta aa yaņ-na.

²⁵ Bamaņ taaraayaņ ba ka finu gbarunġu-na, ba hīrā muliema-i ku tigiima-na. Ba ce muliema famma-i da ba ka da kumaņ ku sa gbāņ bīenamma. A ne da miε iņ donyaņ kumaņ, ku sa bīena da.

²⁶ Ku'i cie na da muō miņ gbar mi kā, mi sa gbar mi yuņ-nu. Mi saa baa ciekūrāņo maņ sa jafāaņ u yuņ-nu.

²⁷ Mi ce mi kūōma-i kpāncōlgūō aa mi suō mi fεεη belma. Mi sa taara da mi ji waņ Diilon-nelma-i tī baa banamba-i muōmi hel hōntōbilonō.

10

Yaaņ cufieņa buolma-i

¹ Tobin namaa, mamaņ daa i bīncuōmba-i *Moisi bāaņgu-na, mi taara na suō-ma hiere. Duherru nandu naa cīnnu-bei a saaņ-ba ba kā ka karnu dāmman- nuoraanġu-i.

² Ku cie ηaa ba *baatiseņ duherru-na baa dāmman- nuoraanġu-na a ce kuuduōņgu baa Moisi-i.

³ Ba hieronō-i ba wuyaa Diilon-niiwuoduōni,

4 aa nyɔŋ Diilonɔ-hũnduɔma. Hũmma famma taa ma hel tãmpɛllen, aa tãmpɛlle fande yaa waa *Kirsai. U waa baa-ba terni-na hiere.

5 Mafamanɔ fiɛ ce, ba fɔŋgũɔ saa ta ba ce Diilonɔ huɔŋga-i, ku'i ciɛ ba wuɔra ku dii *hɛkuraanɔgu-na.

6 Nel daama ciɛ da ma pigãan-ye wuɔ i saa saaya i yan ãmbabalma cemman-maama ta ma dɔlnu-yiɛ ŋaa man taa ma dɔlnu i bĩncuɔmba-i dumaa.

7 Baa na ta na buol cufiɛŋa-i ŋaa i bĩncuɔmban taa ba ce dumaa. Diilonɔ-nelma waan-ma wuɔ: «*Ba tĩenaana wuo niwuoni-i aa nyɔŋ kolma-i. Ban ju wuo tĩ, ba sire ce ba bãanɔgu-i.*»*

8 Baa na yan i tie ce figiɛŋ-kakarkuonɔ-i ŋaa i bĩncuɔmba nan ceŋ dumaa. Ba ciɛ ku yaa-i nuɔmba neifiɛŋ-cĩncieluo baa di diei nuɔmba nuɔsiba ndii kuu-bei yinduɔŋgu-na.†

9 Baa na yan i feŋ Kirsai-i ŋaa i bĩncuɔmba nan fiɛŋ-yo dumaa a ce jẽnaamba don-ba ko-ba.‡

10 Baa na ta na waana ŋaa i bĩncuɔmba nan waanan dumaa, a ce *dɔrpɔpuɔrbilonɔ man kuɔŋ nuɔmba-i u jo ji ko-ba.§

11 Nel daama ciɛ nuɔmba da ba gbãa suɔ ba fɛɛŋ belma. Ba nyɛgãan-ma da ba gboya miɛ man piyaa miwaanɔ timma-i.

12 Terienɔgu fanɔgu-na, uman duɔ tuɔ ne wuɔ sɪ fuɔ yiɛraaya u gbeiniŋ, u gbãŋ u baa ji cii.

13 Maman guɔlaan nelbiliemba gbeini-i Diilonɔ-hũmelle-na, ma yaa bi guɔlaan namaa niini-i. Nɔga Diilonɔ-i nunni hãĩ tienɔ sɪ; u sie yan ma jinya-nei.

---

* **10:7** Helman-sebe (Exode) 32.6 † **10:8** Niɛŋ Kãmmaŋ-sebe-i-na (Nombres) 25.1-9. ‡ **10:9** Niɛŋ Kãmmaŋ-sebe-i-na (Nombres) 21.4-7. § **10:10** Niɛŋ Kãmmaŋ-sebe-i-na (Nombres) 17.6-14.

Kumanj da ku ta ku guɔl na gbeini-i, u ka kãyã-nei aa pigãan-na nanj ka ce dumaa hel-kuɔ.

14 Mi jɛnaan namaa, terienju fanju-na, jande, niɛnj cufɛɛna buolma-i aa na yan-ma.

15 Mi suyaa miɛ na suɔ kuyunju ku'i ciɛ mi ta mi piiye baa-na dumandɛ-i. Minj wanj mamanj, namaa fɛrɛ-i niɛnj-manj na ne, coima wei?

16 Diɛ tiɛ wuo Itienjo niiwuoni-i, inj jaal Diilonjo-i ciɛnga manj maa-na-i, ka sa pigãan wuɔ Kirsa tãmma yaa ciɛ i waa u horre-na wei? Inj bi calnuj *buruo manj baa i-naa, u'i sa pigãan wuɔ Kirsa kũɔma yaa ciɛ i waa u horre-na wei?

17 Buruo diei dii; inj fiɛ ciinu, i wuo burduɔno fanjo yaa-i. Ku yaa pigãan wuɔ ii dii horduɔlenj.

18 Niɛnj *Isirahel-baamba-i, ba mumbuolmunj-terienju-i Diilonj-kũngu, a ce dumaano-na, bamanj wuyaanj bĩmbaamba manj banj konj-banj terienju-na, kutaamba dii Diilonjo horre-na.

19 Ku saa ce nãa mi taara mi cira cufɛllu-i baa du kũɔma-i nii dii baa yunju waama namma,

20 ma'i sɪ. Nãa mi taara mi cira banj konj bĩmbaamba manj cufɛɛna-na, ba sa ko-ba ba hã Diilonjo, ba ko-ba ba hã *jĩnabaa. A ne da mi sa taara weiima waa na hɔlma-na baa jĩnabaa-ba-i.

21 Na siɛ gbãa nyɔnj baa Itienjo ciɛnga-i aa miɛl nyɔnj baa jĩna ba kaanga-i. Na siɛ gbãa wuo Itienjo niiwuoni-i aa tiraa miɛl wuo jĩna ba niini-i.

22 Diɛ vaaya kufanju-i, Itienjo huɔnga ka du baa-ye; a ne da i siɛ gbãa fi baa-yo.

Yaanj i tiɛ kãyã i-naa Diilonj-hũmelle-na

23 Na ciɛra bĩnkũngu saa nyaa-ye. Ninsonjo, bĩnkũngu saa nyaa-ye, nãa bĩmbĩnni hieronjo saa

fa baa-ye. Biŋkūŋgu saa nyaa-ye, ŋga biḡbinni hieroŋo sa ce i naŋ kaasinni Diilon-ḡmelle-na.

²⁴ Neliɛŋo neliɛŋo, u saaya u tuo taara banamba fafaanḡu, u baa tuo ne fuo kūŋgu-i.

²⁵⁻²⁶ Ma nyegāaŋ Diilon-nelma-na wuo: «*Miwaanḡo-i baa u huoya-niini-i hiere Itie fuo niini-i*»*, a ce du-maanḡo-na, da na da kūma maŋ saŋga-na, na baa cira na yuu ma sɛnni-i, na sāa na wuo; na baa jaana na hōmmu-i.

²⁷ Moloŋ duo bi-ni wuo ŋ kã na ka wuo niuwuoni, da kuo kutieŋo saa hūu Yesu maama-i, da ŋ kã, da ba hã-ni kumaŋ, ŋ baa jaana ŋ huŋga-i, ŋ hūu ŋ wuo fieya aa ŋ baa yuu moloŋo baa weima.

²⁸ Ŋga moloŋ duo da tūnu-nie wuo kūoŋ daama-i cufelluŋ-kūma, ne kutieŋo-i aa ŋ yaŋ; baa wuo. Da ŋ wuo, ŋ ka hã kutieŋo-i ānjogobabalamma.

²⁹ Mi saa ne namaa ānjoguoma aa piye, mi nie umaŋ gbuoya-nei fuo maama'i aa piye.

Unaa gbāa cira: «Da kuo biŋkūŋgu saa nyaa-mi, ma da nie na'a mi saa saaya mi wuo daaku-i, wuo da mi wuo-ku mi ka hã unano ānjogobabalamma?

³⁰ Da mi da kuuwuonḡu-i aa jaal Diilonḡo-i aa suo da mi wuo-ku, ma ce nie unaa jo ji tuo gāŋ baa-mi wuo mi cie nie wuo-ku?»

³¹ Mi gbāa waŋ mamaŋ, ma yaa daama: Na wuo wa! Na nyoŋ wa! Sisō da na ta na ce biŋkūŋgu biŋkūŋgu, na saaya na ta na ce-ku Diilon-yerre fafaan-nu.

³² Baa na yaŋ na ciluo tuo guol banamba gbeini-i; u baa guol *Yuifu ba niini-i, u baa guol *nieraamba niini-i, u baa bi guol Diilon-dūŋ-baamba niini-i.

---

* **10:25-26** Gbeliemaŋ-nalāanḡu (Psaume) 24.1

³³ Taa na ce mēi temma: Muᅇmi vaa mi fεεε weima-na hiere ta mi ce kumaᅇ kāayāᅇ nuᅇmba-i. Mi sa taara mēi fafaanᅇu, mi taara nuᅇmba-i hiere ba fafaanᅇu Diilonᅇo duᅇ kor-ba.

11

¹ Muᅇmiᅇ biyaa *Kirsa maama-i dumaa, na-maanᅇo-i biyaan mēi bi maama-i dumēi.

Ciᅇᅇo saaya u suuye u yunᅇu-i Diilocārālle-na

² Kasi saa da-na: Miᅇ waan nelma maᅇ baa-na, na wuᅇ ma hūmelle-i. Weima-na hiere mi nelma sa karaanu-nēi.

³ Nga mi taara na suᅇ wuᅇ *Kirsa yaa nuᅇmba-i hiere ba yunᅇu-i. Bibiᅇᅇo yaa ciᅇᅇo yunᅇu-i aa Diilonᅇo yaa Kirsa yunᅇu-i.

⁴ Bibiᅇᅇ nuᅇ da ᅇ yaᅇ ᅇ cucūᅇᅇu-i ᅇ yunᅇu-na aa ta ᅇ cārā Diilonᅇo-i, siᅇ ta ᅇ waᅇ Diilopᅇpuᅇrunᅇu-i, kuu dii ᅇaa ᅇ saa kāᅇ Kirsa yaa-i.

⁵ Aa ciᅇᅇ duᅇ yaᅇ u yunᅇu-i gbāᅇgbāᅇ aa tuᅇ cārā Diilonᅇo-i siᅇ duᅇ yaᅇ-ku aa tuᅇ waᅇ Diilopᅇpuᅇrunᅇu-i, kuu dii ᅇaa u saa kāᅇ u bᅇᅇᅇ yaa-i, a ne da u yaa u yunᅇu-i. Ciᅇᅇo faᅇᅇo temma dii ᅇaa ciᅇᅇo maᅇ cirii u yunᅇu-i.

⁶ Ciᅇᅇo maᅇ duᅇ u sa taara u vaa biᅇkūᅇᅇu u yunᅇu-na, u sa hāyā-kuᅇ bᅇᅇᅇᅇ wēi? Nga i suyaa wuᅇ ciᅇᅇ duᅇ cir u yunᅇu-i, siᅇ duᅇ hāyā-kuᅇ, ku da-yo senserre, teriᅇᅇᅇu faᅇᅇu-na bᅇᅇᅇᅇ u tuᅇ suuye-kuᅇ.

⁷ Bibiᅇᅇo yaa Diilonᅇo nabieraᅇo-i, u yaa pigāᅇᅇ Diilonᅇo fafaanᅇu-i, a ce dumaanᅇo-na, duᅇ tuᅇ cārā Diilonᅇo-i, u saa saaya u suuye u yunᅇu-i. Aa ciᅇᅇo pigāᅇᅇ bibiᅇᅇo fafaanᅇu.

⁸ Na saa da, Diilonɔ saa hiel bibienɔ-i cien-na, u hielaa cienɔ yaa bibienɔ-na.

⁹ Aa ku saa ce ŋaa ba maa bibienɔ yaa a hã cienɔ-i dɛ! Ba maa cienɔ yaa a hã bibienɔ-i.

¹⁰ Terienɔ fangu-na, cienɔ saaya u ne *dɔrpɔpuɔrbiemba-i aa tuɔ suuye u yungu-i a pigãaŋ u munyierammu-i.

¹¹ Nga na saaya na suɔ wuɔ Itienɔ wulaa, bibienɔ siɛ gbãa muo sãntorma baa cienɔ-i, aa cienɔ siɛ bi gbãa muo sãntorma baa bibienɔ-i.

¹² Mi taara mi cira, cienɔ hilaa bibien-na aa bibienɔ hel cien-na, aa ba hãi-i-na hierɛ ba hilaa Diilon-na.

¹³ Namaa fɛɛ-i niɛŋ-kuŋ na ne! Cien duɔ yaŋ u yungu-i u saa suuye-kuɔ aa tuɔ cãrã Diilonɔ-i, ku biyaa wei?

¹⁴ Ma sɪ na daa bibienɔ yukuɔsɪŋ da ni tu cor ku ta ku da-yo senserre kɛ?

¹⁵ A ne da ku'i saaya caamba-i. Diilonɔ hãa bafamba-i yukuɔsɪnni-i ni da ni ta ni suuye ba yunni-i.

¹⁶ Umanɔ duɔ u dii nuharungu nel daama-na, kutienɔ saaya u suɔ wuɔ Diilon-dũŋ-baamba-i terni-na hierɛ a naara miɛ fɛɛ-i i ce-ma dumɛi.

Itienɔ niwuoni maama-i

¹⁷ Miŋ ka dii mi nuŋgu-i mamanɔ nuɔ-i fiɛfiɛ-i-na, mi siɛ gbɛliɛŋ-na. Na tigiima sa kãyã-nɛi Diilon-hũmelle-na, ma guɔla-nɛi.

¹⁸ Mi nuɔ ba'a da na tigiinɔ na-naa, banamba bɔ ba deŋ, aa mi suyaa miɛ ma gbãa ce.

¹⁹ Mi suyaa miɛ na saaya na bɔrɔ ku yaa bamanɔ nyaarãa Diilonɔ-na ba ka suɔ.

20 Da na jānu na-naa da na wuo Itienjo niiwuoni-i, na sa wuo-ni niŋ saaya ni wuo dumaa.

21 Niiwuonj da ni hi wuoma, na kā ka biē na juurumbaa. A ce dumaanjo-na, banan da ba ce ba tīē baa nyulmu-i aa banamba wuo ye aa nyonj ye ta ba ce konhiliŋgu.

22 Da na da na sa taara na cal baa moloŋo, bige-i ciē na sa wuo dii na cinnij aa ta na jo? Sisō na taara na biēna Diilonj-dūŋ-baamba yerre yaa wei? Bige-i ciē na ta na ture sūntaamba yammu-i? Na'a mi wanj wuo niē baa-na? Na taara mi gbeliēŋ-na wei? Mi siē siē aa gbeliēŋ-na.

23 Miŋ daa mamanj Itienjo wulaa aa wanj-ma baa-na ma yaa daama: Banj ŋa naa saaya ba bel Itienjo-i Yesu-i isuonjgu manj nuo-i, wuo biē *buruo

24 aa jaal Diilonjo-i, aa būlnu-yuo aa cira: «Mi kūōma yaa daama-i miŋ hāŋ-nan baa-ma, taa na ce miŋ ciē kumanj daaku-i mi maama ta ma tīēnu-nei.»

25 Banj juo wuo niiwuoni-i tī, wuo biē duvēŋo ciinj-na hā-ba aa cira: «Ba ka bel-mi ko-mi. Mi tāmmanj ka kūōna, kuu dii ŋaa ma yaa daama-i ciinjga-na. Diilonjo ka bel u *tobisifelenni-i baa ma yaa-i. Da na ta na nyonj-yo huonjgu huonjgu, na ce miŋ ciē kumanj daaku-i mi maama tīēnu-nei.»

26 Na saa da, aa Itienjo suo duo bir jo, huonjgu huonjgu, da na wuo buruo-i wuonj daama temma-i aa nyonj duvēŋo-i, na wanj u kuliŋgu maama yaa dumaanjo-na.

27 Ku'i ciē na da umanj duo waa waama namma aa wuo Itienjo buruo-i, sisō aa nyonj Itienjo duvēŋo-i, kutienjo saa kāŋ Itienjo kūōma-i baa u tāmmanj hiere; a ce dumaanjo-na, Diilonjo ka yuu-yo.

²⁸ Terienḡu fanḡu-na, neliēṅo neliēṅo, u saaya u ne u fεε igēna aa suṅ duṅ wuo buruo daayo-i aa nyṅ duvēṅ daayo-i.

²⁹ Umanḡ duṅ saa kāṅ buruo daayo-i baa duvēṅ daayo-i wuṅ Itienṅo kũṅma*, aa suuye u yufienḡa-i a wuo-ni, Diilonṅo ka ḡāṅ baa-yo.

³⁰ Ku'i ciε na da jaamba-i baa jēliimba maaraaya na hṅlma-na baa kuliinḡu-i hiere.

³¹ Kuṅ i taa i ne i fεε igēna aa suṅ tiε wuo, Diilonṅo naa waa hie tuṅ ḡāṅ baa-ye?

³² Nga Diilonṅo sa taara i ka caa baa banamba-i ku'i ciε u tuṅ ḡāṅ baa-ye u dii-ye hūmelle-na.

³³ Tobinḡ namaa, terienḡu fanḡu-na, da na jānu na-naa da na wuo Itienṅo niwuoni-i, ciyaanḡ na-naa.

³⁴ Nyul da mu waa umanḡ nuṅ-i, u wuo dii u cīnḡ-nu aa u tuṅ jo, ku yaa da na ji jānu na-naa u siε cāl Diilonṅo ji tuṅ ḡāṅ baa-yo.

Nelma manḡ tīyāa, da mi kā mi ka fiεnu-mεi.

12

Diilonḡ-Yallenḡ hanḡ nuṅmba-i fḡḡḡbaa-ba manḡ

¹ Tobinḡ namaa, mi nunḡu ka hi *Diilonḡ-Yalle maacemma yaa fiεfiε-i-na; mi taara ma kaala na wulaa.

² Na suyaa wuṅ nanḡ ḡa na'a na saa hi hūu Itienṅo maama-i na taa na ḡbar na nyaanu tīnni, a ne da nunni sī baa-ni ni ta ni piye.

³ Ku'i ciε mi ta mi taara mi wanḡ-ma baa-na miε Diilonḡ-Yalle siε ḡbāa waa molonḡ-na aa kutienṅo wuṅ

---

* **11:29** Verse daayo ḡbāa bi nu nunḡ daama-i: «Umanḡ duṅ saa kāṅ Itienṅo horre-i aa suuye u yufienḡa-i wuo buruo daayo-i aa nyṅ duvēṅ daayo-i, Diilonṅo ka ḡāṅ baa-yo.»

Yesu dāŋgāaŋ! Ma sie gbāa ce. Aa molo sie bi gbāa cira Yesu yaa Itienḡo-i, da Diilonḡ-Yalle saa dii-ma u nuḡ-nu.

⁴ Diilonḡ-Yallen hāŋ nuḡmba-i fōŋgōbaa-ba maŋ ba ta ba ce Diilonḡ-maacemma-i baa dii sinni bōi, ŋga Diilonḡ-Yalduḡ daade yaa hāaŋ-baŋ baa-ba.

⁵ Maacemma sinni dii bōi, ŋga ma ce hā Yunt-eduḡḡo yaa-i.

⁶ Ancemma dii bōi, ŋga Diiloduḡḡo faḡo yaa hāaŋ i hieroḡḡo-i ku fōŋgūḡ-i i tie ce-ma.

⁷ Diilonḡo hāa-ye fōŋgōbaa i yuḡ-niḡ i tie fa i-naa maama. Fōŋgōbaa-ba famba yaa piḡāaŋ Diilonḡ-Yalle maacemma-i.

⁸ Diilonḡ-Yalle ce unḡḡo nelnurāŋḡo, aa ce unḡḡo ānsuḡmantienḡo.

⁹ Diilonḡ-Yalduḡ daade hā unḡḡo fōŋgūḡ-i u haa u naŋga-i Diilonḡo-na ninsoḡ-haama, aa hā unḡḡo fōŋgūḡ-i u tuḡ sire jaamba.

¹⁰ Di hā unḡḡo fōŋgūḡ-i u tuḡ gbā u ce himma, aa hā unḡḡo u tuḡ ce Diilopḡpuḡrni, aa hā unḡḡo u tuḡ suḡ Diilonḡ-maacemma-i u bḡḡḡ-mei baa *jina ba maama-i. Di hā unḡḡo fōŋgūḡ-i u tuḡ gbā u piiye nelfeemma, aa hā unḡḡo u tuḡ gbā u hielnu-mei.

¹¹ Diilonḡ-Yal daade yaa ciḡḡ mafamma-i di diei yonḡ. Fōŋgūḡ maŋ duḡ dḡlnu-die di hā-ni baa u yaa-i.

Diilonḡ-dūŋ-baamba dii ŋaa nelfiḡḡo

¹² Terni bōi dii nelieḡ nuḡ ḡ kūḡma-na. Ŋga ni gbuḡnu hiere ce kūḡduḡma. Terḡ daani-i baa ni ciinumma-i ni gbuḡnu ce nelduḡḡo. Bamaŋ hūyāa *Kirsu maama-i baa dii dumei.

¹³ I hieroḡḡo-i hiere i daa batemu-i Diilonḡ-Yalduḡ daade'i nuḡ-i a gbonu ce ŋaa nelduḡḡo; *Yuifubaa

o, *nieraamba o, kōraamba o, nebimba o, Diilon-
Yalduəl daade yaa dii i hōmmu-na.

14 Nelbilon kŭōma-i terienḡu diei sī, terni bōi
gbuōnu ce-ma.

15 Gboluoŋ da ku cira: «Muō sī nanḡa-i, mi nuḡgu
si dii kŭōma-na», gbāḡgbāḡ sī wei? Kufanḡu gbāa
bō ku deḡ wei?

16 Tūḡ da ku cira: «Muō sī yufelle-i, mi nuḡgu si
dii kŭōma-na», ku saa kar coima wei?

17 Kuō nelbilon kŭōma-i hiere maa naa waa
yufelle yoḡ, ii naa tiē nu niē? Aa kuō maa naa waa
hiere tūḡgu, ii naa tiē nu hŭlāanḡu-i niē?

18 Na saa da, Diilonḡo saa ma-ye u yuḡ-nu. U maa-
ye kuḡ dōlaanu-yuō dumaa; a sōḡlnu i terni-i uḡ
taaraḡ ni waa kusuōḡ-nu.

19 Kuō terienḡu diei waa nelbilonḡo-na, baa naa
saa ta ba bī u kŭōma-i wuō kŭōma.

20 Terni bōi dii nelbilonḡo kŭōma-na, ḡga ni
gbuōnu ce kŭōma diei.

21 Yufelle siē gbāa gbē nanḡa-i wuō: «Mi sa taara-
niē.» Yuḡgu siē bi gbāa gbē gboluoḡgu-i wuō: «Mi sa
taara-niē.»

22 Iḡ neḡ terni maḡ i kŭōma-na wuō yuḡgu si dii-
niē, ni yaa faaḡ i maama-i ni yaḡ.

23 Iḡ'a i sa kāḡ terni maḡ, i bel ni yaa-i fafamma.
Iḡ fuo nimaḡ aa i sa siē waḡ ni maama, i ne ni yaa-i
fafamma

24 a ne da terni maḡ niifuoni sī i sa ne-ni du-
maanḡo-na. Iḡ'a i sa kāḡ terni maḡ i kŭōma-na,
Diilonḡo maa-ye aa ce terni fanni waa baa yuḡgu.

25 U saa tuō taara i kŭōma terni muo sāntorma
baa ni-naa; u taa u taara ni ta ni jōḡuōḡ ni-naa
maama aa ta ni fa ni-naa maama.

26 Terieņgu diei da ku ta ku jaņ, terni nanni ce kuuduņgu baa-ku hiere. Da ba ce terieņgu diei bōi, ninanni hōmmu bi fē hiere.

27 A ne da namei Kirsa kūōma-i. Na hieroņo-i hiere naa dii baa na terni u kūōma-na.

28 Ku'i ciē na da Diiloņo hāa nuōmba-i ba da-ba-deņ maacemma u dūņgu-na. U duoņ ce ba-namba Yesu *pōpuōrbieimba igēna, aa ce ba-namba ta ba ce u pōpuōruņgu, aa ce banamba Diilonelpigāataamba, banamba ta ba ce gberē-weima, banamba ta ba sire jaamba, banamba ta ba kāyā nuōmba, banamba yaataamba, banamba bi ta ba piie nelfeemma.

29 Ba hieroņo-i Yesu pōpuōrbieimba wei? *Diilopōpuōrbieimba wei? Ba hieroņo-i nelpigāataamba wei? Ba ce gberē-weima wei?

30 Ba hieroņo-i ba sire jaamba wei? Ba gbā ba piie nelfeemma-i wei? Ba gbā ba hielnu-mei wei?

31 *Diiloņ-Yalleņ hāņ nuōmba-i fōņgōbaa-ba maņ, gbāaņ na da bamaņ faa yaņ bei. Gbāaņ na da bamaņ kāayāņ nuōmba-i ba yaņ. Mi ka pigāaņ-na kumaņ yuņgu yaņ hiere; ku yaa ņaa nelnyulmu-i.

13

Nelnyulmu

1 Halle da ņ fiē ta ņ nu nelma-i hiere hīēma-na ka cor baa *dōrpōpuōrbieimba maama-i, da kuō nelnyulmu si dii-niē, ņ ce gbāņgbāņ. Dumaaņo-na nii dii ņaa joloņo maņ baņ mar-oņ ba yuņ-nu, sisō kpoņo maņ baņ mar-oņ ba yuņ-nu; u tuō du u ce ijieni nuōmba tūnni-na yoņ.

2 Da ņ fiē ta ņ gbāņ ņ ce Diilopōpuōrni-i; aa ta ņ suō weima-i hiere, aa bi ta ņ suō Diiloņo kusūņgu-i,

da ṅ fiε haa ṅ nanḡa-i Yesu-i-na fuo a gbāa ta ṅ ce tānni ta ni forra, nelnyul da muo muu si dii-niε, ṅ ce gbāṅgbāṅ.

³ Da ṅ fiε cal ṅ nagāṅ-niini-i hiere hā sūntaamba, da ṅ fiε siε ba dii-ni dāamu-na Diilonḡ-hūmelle maama-na, nelnyul da muo muu si dii-niε, ṅ ce gbāṅgbāṅ.

⁴ Nelnyulmuṅ yey umanḡ nuo-i, u huṅḡa sa huol, u faa, u sa nenu, u sa tetεṅ u fεrε, bombolma sa dōlnu-yuo.

⁵ Nelnyulmuṅ yey umanḡ nuo-i, u sa ce sensenda-weima, u sa taara u fεrεṅ fafaanḡu, u huṅḡa sa guoḡa, u sa tiera nelma u huṅḡ-na.

⁶ Nelnyulmuṅ yey umanḡ nuo-i, āmbabalma sa dōlnu-yuo, ninsoṅo yaa dōlaanḡ-yuo.

⁷ Nelnyulmuṅ yey umanḡ nuo-i, u tiil weima-i hiere namanḡ temma, u hūu weima-i hiere, u haa u nanḡa-i Diilonḡ-na weima-na hiere aa tiraa tuo hīrā u kūōma-i.

⁸ Nelnyulmu sa ji tī dede, ṅḡa yiṅḡu dii baa yiṅḡu Diilopṅpuorunḡu cemma ka bāl, nelfelemma wamma ka bāl, mεl suo yiεṅḡu, ku siε ji waa.

⁹ Na saa da, miε sṅsuṅmuṅḡu saa hi ku fuonḡu-i aa inḡ ceṅ Diilopṅpuorunḡu manḡ, i siε gbāa ce-ku hi ku fuonḡu-i.

¹⁰ Nḡa Diilonḡ duoḡ ji hā-ye kumanḡ hii ku fuonḡu-i, kumanḡ saa hi ku fuonḡu-i ku ka gbuo.

¹¹ Na saa da, inḡ ṅa naa waa bisālḡ miεṅo-i, i taa i piiye bisānsīnni aa tie jṅḡuṅ bisānsīnni aa bi tie ce bisānsīnni. I yammunḡ juo cē huṅḡu-na, i saa nanna bisānsīnni-i wei?

¹² Kuuduṅḡu yaa baa daaku-i; inḡ danḡ mamanḡ nyunḡo-i-na ma saa kaala i wulaa, ṅḡa yiṅḡu dii

baa yiingu, ma ka kaala i wulaa hiere da gbaa! I sa suɔ Diilonjo-i fafamma fiɛfiɛ-i-na, nga yiingu dii baa yiingu i ka suɔ-yo ŋaa fuɔ fere un suɔ-yen dumaa.

¹³ In yen terienɔ maŋ nuɔ-i nyunɔgo-i-na, bimbinni siei dii: āŋhūuma, baa nahaale, baa nelnyulmu. Ŋga ni siei-i-na, nelnyulmu yaa yunɔgu.

14

Nelfemma kūŋgu-i baa Diilopɔpuɔrni kūŋgu-i

¹ Gbāaŋ kpelle nelnyulmu waa-nei. *Diilonɔ-Yallen hāŋ nuɔmba-i fɔŋgɔbaa-ba maŋ, taa na kuye ba maama. Ku huraa baŋ ceŋ Diilopɔpuɔrni-i baa umaŋ.

² Umaŋ duɔ tuɔ piiye nelfemma-na, molo sa nu u nelma-i, u sa piiye baa nelbiliemba, u piiye baa Diilonjo. Nelma maŋ fuyaa nelbiliemba-na, Diilonɔ-Yalle diyaa ma yaa kutienɔ nunɔgu-na u tuɔ waŋ-ma.

³ Ŋga umaŋ cien Diilopɔpuɔrunɔgu-i, u kāyā ba-namba-i ba ta ba naŋ kaasinni Diilonɔ-hūmelle-na, u dii sirɛiŋa bei, aa bi dii holle bei.

⁴ Umaŋ piyen nelfemma-na, ku kāyā fuɔ da-u-diei yon. A ne da umaŋ cien Diilopɔpuɔrni-i, ku kāyā Diilonɔ-dūŋ-baamba-i hiere ba kūŋgu-na.

⁵ Mi taara na hieronjo-i na ta na piiye nelfemma-na, nga mamaŋ yuu mi huɔŋga-i yaŋ, ma yaa ŋaa na ta na gbā na ce Diilopɔpuɔrni-i. Umaŋ cien Diilopɔpuɔrni-i u fa wɛima u yaŋ umaŋ piyen nelfemma-na. Mi saa yagar-ma duɔ tuɔ piiye aa tuɔ hielnu-mɛi u hā Diilonɔ-dūŋ-baamba-i.

⁶ Tobin namaa, ŋaa muɔ da mi gbuu kā na terienɔgu-na hāa, aa Diilo saa carra-miɛ baa nelma mi da mi ka piiye tūnu-nei, mi saa kā baa

sosumufelēngu da mi ka pigāaŋ-na, mi saa kā baa Diilopopuorungu da mi ka waŋ baa-na, mi saa bi kā da mi ka hāalā-nei biŋkūngu, aa kā ka ta mi piiye nelfeemma-na, ku gbāa kāyā-nei bige-i nuo-i?

⁷ Kuuduŋgu yaa baa niimarni-i, da ba ta ba mar-ni ba yuŋ-nu, naŋ gbāa ce nie suo baŋ mar nalāaŋgu maŋ?

⁸ Aa umaŋ buuŋ yerre-i, duo saa bu-de fafamma, hai ka suo wuo ku duu aa hel kā berru-na?

⁹ Kuuduŋgu yaa baa namaaŋo-i; da na ta na piiye nelma maŋ nuomba sa nu-ma, ba ka ce nie suo naŋ waŋ mamaŋ? Kuu dii ŋaa na hiel na nuŋ-fafalmu yoŋ.

¹⁰ Nelma boi dii hīema-na, aa yuŋgu dii ma hi-eroŋo-na hiere.

¹¹ Ŋga molon duo tuo piiye baa-mi aa uŋ piyen baa-mi nelma maŋ nuo-i mi sa nu-ma, kutieŋo waa nerieŋo muomi wulaa aa mei ferε-i mi bi waa nerieŋ muo fuo u wulaa.

¹² Terieŋgu faŋgu-na, Diilon-Ŷallen hāŋ nuomba-i fōŋgōbaa-ba maŋ, naŋ kuŋ ba huon-nu, gbāaŋ na da bamaŋ kāayāŋ Diilon-dūŋ-baamba kā yaaŋ-na.

¹³ A ce dumaŋo-na, umaŋ piyen nelfeemma-na, u saaya u cārā Diilonŋo hā-yo ku fōŋgūo-i u tuo hielnu uŋ waŋ mamaŋ.

¹⁴ Da mi ta mi cārā Diilonŋo-i nelfeemma-na, mi huŋga cārā ninsoŋo, ŋga mi sa suo miŋ waŋ mamaŋ.

¹⁵ Terieŋgu faŋgu-na, mi ka ce bige-i? Mi ka cārā Diilonŋo-i nelfeemma-na, mi ka bi cārā-yuo mi nelma-na. Mi ka hāl neini-i a tuolnu Diilonŋo-i nelfeemma-na, mi ka bi hāl-ni tuolnu-yuo mi nelma-na.

16 Ni ma'i sī, da ņ jaal Diilonġo-i nelfelemma-na yon, niŋ yeŋ baa bamaŋ ba ka ce niε suō wuō ņ pāa Diilonġo-i jaaluŋgu aa da ba siε wuō: «Ma ciε»?

17 ņ jaaluŋ da ku fiε fa niε niε, ku siε gbāa kāyā moloŋo Diilonġ-hūmelle-na.

18 Muō miŋ yar-naŋ hiere nelfelemma wamma-na, mi jaal Diilonġo-i mafamma-na.

19 ņga Diilonġ-dūŋ-baaŋ miε diε tigiin, mei sa piiye nelfelemma-na agaga aa nuōmba siε da manamma kūŋ. Mei taara mi piiye da ku fiε waa nelma hāi yon, ma suur nuōmba tūnni-na ba sire baa-ma.

20 Tobinġ namaa, baa na ta na jōguōŋ ņaa bisālŋ namaa, taa na ce bīncōmma. ņga da kuō kuuba-balaanġ cemma-i, ciεŋ na fεε bisāmbienġ namaa. Bafamba sa suō kuubabalaanġgu cemma-i.

21 Ma nyεgāan *ānjīnamma-na wuō: Itienġo ciera: «*Minġ taaranġ mi waŋ mamanġ baa *Isirahel-baamba-i,*

mi ka ce niεraamba yaa waŋ-ma baa-ba.

Mi ka piiye niertimma baa-ba.

Mafaŋ da ma fiε ce, ba siε nu mi nuŋgu-i.»*

22 Terienġu faŋgu-na, ku pigāan wuō nelfelemma saa ce Diilonġ-dūŋ-baaŋ maa-na, ma ciε bamaŋ saa hūu Yesu maama-i ba maa-na; aa Diilopōpuōruŋgu saa ce bamaŋ saa hūu Yesu maama-i ba maa-na, ņga ku ciε Diilonġ-dūŋ-baaŋ maa-na.

23 ņaa Diilonġ-dūŋ-baaŋ da ba tigiin hiere aa donġ ta ba piiye nelfelemma-na ba hieroŋo-na hiere, nelgbāŋgbālāŋ duō jo ji suur na hōlma-na, sisō umanġ saa hi hūu Itienġo maama-i, a da na ce dumaanġo-na, u siε cira na pielaa wēi?

---

* 14:21 Isayi (Ésaie) 28.11-12

²⁴ Nga da na waa hiere ta na ce Diilopɔpuɔrni, aa uman̄ saa hi hūu Itien̄o maama-i u jo ji suur nu na piiye, u ka suɔ terien̄gu-na wuɔ u maacemma saa fa. Nan̄ wan̄ man̄ hiere u kūngu-na u siɛ gb̄aa ju-ma.

²⁵ Kufan̄gu huɔngu-na, u maama man̄ naa fuo, ma ka hel bomborma-na hiere. Mafan̄ da ma ce, u ka dūuna jaal Diilon̄o-i aa cira: «Coima saa fa, Diilon̄o dii baa-na kelkel!»

Diilojaalen̄ saaya di ce dumaa

²⁶ Tobin̄ namaa, nan̄ saaya na ta na ce dumaa ku yaa daaku: Da na tigiin̄ na-naa, uman̄ duɔ da nalāan̄gu, u hāl. Uman̄ duɔ da nelma duɔ piiye pigāan̄ banamba-i, u gb̄aa piiye-mɛi. Diilon̄ duɔ carra uman̄ baa nelma, u gb̄aa wan̄-ma. Uman̄ duɔ waa duɔ piiye nelfɛlemma-na, u piiye. Uman̄ duɔ waa duɔ hielnu nelfɛɛn̄ daama-i ba nelma-na, u hielnu-mɛi. Man̄ daama-i hiere ma saaya ma ta ma kāyā Diilon̄-dūn̄-baamba-i Diilon̄-hūmelle wuɔsaan̄gu-na.

²⁷ Baman̄ piiyen̄ nelfɛlemma-na, ba saa saaya ba cor nuɔmba hāi sisɔ ba siɛi. Aa da ba'a ba piiye, ba ta ba piiye ba hā ba-naa; aa molo saaya u waa tuɔ hielnu-mɛi.

²⁸ Da kuɔ molo saa da duɔ hielnu-mɛi, ba yan̄ aa ba ta ba piiye ba huɔn̄-na baa Diilon̄o.

²⁹ Diilon̄ un̄ puɔr baman̄ baa u nelma-i, ba hāi sisɔ ba siɛi da ba piiye, banamba ne da kuɔ ban̄ waan̄ man̄ ninson̄o.

³⁰ Nga Diilon̄ duɔ carra molon̄o na hɔlma-na baa nelma, uman̄ duɔn̄ tuɔ piiye, u saaya u budii aa Diilon̄ un̄ caraaya uman̄, u piiye u maama-i.

31 Diilonŋ duɔ puɔr-na hiere baa nelma, na gbãa waŋ-ma, ŋga na saaya na ta na piiye na da-na-diei, ku yaa ma ka suur nuɔmba tūnni-na aa sireiŋa ka da-ba.

32-33 Diilonŋo sa taara nuɔmba ta ba ce weima-i ba yuŋ-nu, u taara ma ta ma ce maŋ saaya ma ce dumaa. A ce dumaanŋo-na, bamaŋ cieŋ u pɔpuɔrni-i, ku fɔŋgũɔ dii-bei ba ta ba gbã ba bel ba fɛɛ.

Ŋaa maŋ ceŋ dumaa Diilonŋ-dūnni-na hiere,

34 Diilonŋ-dūŋ-baan da ba tigiinŋ ba-naa, caamba saaya ba suuye ba nunni-i; ba saa saaya ba ta ba piiye. Ŋaa maŋ bi nyegãaŋ dumaa *anjinamma-na wuɔ ba saaya ba ta ba hiire ba fɛɛ.

35 Cieŋo maŋ duɔ tuɔ taara u yuu nelma namma suɔ, u cie da ba kūŋ ciŋgu-na u ka yuu u bɔbɔ-i. Cieŋo saa saaya u piiye Diilonŋ-dūŋ-baamba hɔlma-na, ku saa fa.

36 Na daa nie sɪ Diilonŋ-nelma hilaa namaa terienŋ-nu'i wei? Sisɔ na daa nie sɪ namei nuɔ-ma na da-na-diei yonŋ wei?

37 Umanŋ duɔ cira fuɔ ce Diilopɔpuɔrunŋu, sisɔ *Diilonŋ-Yalle hãa fuɔ fɔŋgũɔ, kutienŋo saaya u suɔ wuɔ miŋ nyegãaŋ mamaŋ hã-na daama-i ma hilaa Itienŋo nuŋ-nu.

38 Umanŋ duɔ ciina nel daama-i, Diilonŋo ka bi ciina kutienŋo-i.

39 Tobinŋ namaa, terienŋu fanŋu-na, taa na taara Diilopɔpuɔrni cemmanŋ-fɔŋgũɔ yaa-i, ŋga baa na cie moloŋo wuɔ u baa piiye nelfɛlemma-na.

40 Kumanŋ gbãaŋ, da na'a na ce mamaŋ, ma saaya ma ce fafamma, ijieni saa saaya ni waa ma cemma-na.

15

Kirsa siremman-kūŋgu-i

¹ Tobinŋ namaa, miŋ waanŋ *Neldodolma manŋ baa-na na hūu-ma aa bel-ma nammu hāi, mi taara mi tir ma yaa baa-na fiεfiε-i-na.

² Miŋ waanŋ-ma baa-na dumaa, da na saa bibirre-mei, aa gbāa bel-ma nammu hāi, ma ka kor-na, da ma'i sī na ce gbāŋgbāŋ.

³ Nelma manŋ suurii mei fεrε-i mi tūnni-na, mi bi diyaa ma yaa-i na tūnni-na. Maa dii baa yuŋgu. Ma yaa daama wuɔ: *Kirsa kuu i āmbabalma maama-na ŋaa manŋ waanŋ dumaa Diilonŋ-nelma-na.

⁴ Uŋ kuu ba fuure-yuɔ, sielinŋ-yiŋgu-i u sire hel cīncorre-na ŋaa Diilonŋ-nelmaŋ waanŋ-ma dumaa.

⁵ Uŋ hilaa, u caraaya Pier aa sire carra u *hāalābiemba manŋ waa cīncieluo ba hāi baamba-i.

⁶ Ku huonŋgu-na, tobimba manŋ daa-yo, ba curaa nuɔmba nuɔsiba hāi komuɔŋa ndii-i. Ba waa hiere terduɔŋ-nu aa da-yo. Banamba kuu-bei, ŋga ba bɔi dii yogo.

⁷ Kufanŋgu huonŋgu-na, u carra Sake-i, aa carra u *pɔpuɔrbiemba-i hiere.

⁸ Kufanŋgu huonŋgu-na fiεfiε-i-na, u suɔ carra muɔŋo-i. Mi waa ŋaa bilonŋo manŋ saa vāa aa ba honŋ-yo.

⁹ Na saa da, Yesu pɔpuɔrbiemba-i hiere ba bɔyaa muɔmei nuɔ-i. Mi ciε karaanŋgu baa Diilonŋ-dūŋ-baamba-i cor, ba saa naa saaya ba ta ba bī-mi Yesu pɔpuɔrbilon muɔ.

¹⁰ Ŋga miŋ yeŋ dumaa nyuŋgo-i-na, mi saaya mi ta mi jaal Diilonŋo yaa-i. Diilonŋ uŋ ciε baa-mi

aa hã-mi fõŋgũo maŋ, mi saa hũu-yo nanna, mi ciε maacemma-i baa-yo a yaŋ Yesu pɔpuɔrbiemba namba-i hiere. Mi suyaa miε mi saa ce-ma baa mɛi fɛrɛŋ fõŋgũo, mi ciε-ma baa Diilonɔ-fõŋgũo.

¹¹ Terienɔŋu faŋgu-na, bafamba o, muo o, i waŋ Neldɔdɔlduɔŋ daama yaa-i baa nuomba-i. Namaa na bi hũyãa ma yaa-i.

Kuomba siremmaŋ-kũŋgu-i

¹² Bige-i ciε diε tiε piiye yiε *Kirsa siire hel kuomba hɔlma-na, banamba ta ba piiye na hɔlma-na wuɔ kuomba siε gbãa sire?

¹³ Da kuɔ kuomba siε gbãa sire ninsoŋo, suɔ Kirsa saa sire kɛ!

¹⁴ Aa da kuɔ Kirsa saa sire, inɔ waŋ mamaŋ nelgbãŋgbãlãmma, aa na haa na naŋga-i yuɔ gbãŋgbãŋ.

¹⁵ A naara kufanɔŋu-i, miε inɔ wuɔraŋ i waŋ ma-maŋ, da kuɔ kuomba siε gbãa sire, ma sɪ kuu dii ŋaa i wuɔra i kar coima i haa Diilonɔ-na wuɔ u siire Kirsa-i hiel-o kuomba hɔlma-na.

¹⁶ Da kuɔ kuomba siε gbãa sire, suɔ Kirsa saa sire.

¹⁷ Aa da kuɔ Kirsa saa sire, na haa na naŋga-i yuɔ gbãŋgbãŋ aa na ãmbabalma dii ma yunɔu.

¹⁸ Dumaanɔ-na, ku bi pigãaŋ wuɔ Diilonɔ-dũŋ-baamba maŋ kuu ba siε ka da Diilonɔ-i.

¹⁹ Da kuɔ inɔ haa i naŋga-i Kirsa-i-na ku kãyã-yiε hɛma-na bande yoŋ, nuomba-i hiere ba boyaa miemɛi nuɔ-i.

²⁰ Nɔga Diilonɔ wuɔ i waŋ ninsoŋo-i, Kirsa siire hel kuomba hɔlma-na. Diilonɔ siire u yaa igɛna duɔ pigãaŋ wuɔ kuomba ka sire fuɔ temma-i.

²¹ Na saa da, nelduɔŋo diei uŋ diyaa kuliŋgu-i dumaa hiema-na, nelduɔŋo diei ka ce kuomba sire dumɛi.

²² Adāma huon-baambaŋ kuŋ hiere dumaa Adāma maama-na, Yesu huon-baamba ka bi sire hiere dumɛi Yesu barguɔ-i-na.

²³ Baŋ ka sire cu ba-naa dumaa ku yaa daaku: Kirsa fuɔ siire tɪ, u yaa siire dielūɔ. Duɔ ji jo, bamaŋ cuu u huon-nu, ba ka suɔ sire.

²⁴ Mafaŋ da ma ce, miwaanjo timma yaa hii: Kirsa ka hūu fɔŋgūɔ-i baa yuntesinni-i a naara himma-i ni taamba wulaa, aa hã i To-i Diilonjo-i baa nelle-i.

²⁵ Dumandɛ-i-na, Kirsa ka tɛ yuntesinni-na, Diilonjo duɔ ji mal u bigaarãamba-i huonju maŋ nuɔ-i, u suɔ bir nelle-i hã Diilonjo-i.

²⁶ Uŋ ka kɔsuonjo u bigaarãŋo maŋ tuogbuole-na u yaa kuliŋgu-i.

²⁷ Ma nyegãaŋ Diilonjo-nelma-na wuɔ: «*Diilonjo diyaa weiima-i hiere u naŋ-na.*»* Nga da ba cira Diilonjo diyaa weiima-i hiere u naŋ-na, ku saa ce ŋaa fuɔ fɛɛ uu dii u naŋ-na dɛ! Ku'i sɪ.

²⁸ Diilonjo duɔ ji dii weiima-i hiere Bɛpolŋo naŋ-na, Bɛpolŋo ka bir dii u fɛɛ Diilonjo naŋ-na. A ce dumaanjo-na, Diilonjo yaa ka waa weiima-i hiere ma yuŋgu-na.

²⁹ Kuɔ bikuomba saa naa waa da ba sire, bamaŋ baatisen ba sɔlaaŋgu-i, baa naa waa hie ta ba batisen? Da kuɔ kutienjo siɛ sire, ŋ ce ba batisen-ni u maama-na yuŋ haku-i nuɔ-i?

³⁰ Aa miɛ fɛɛ-i, kuɔ ba saa naa waa da ba sire, ii naa waa hie tɛ sãa kuliŋgu-i hɔnni maŋ jon?

---

* 15:27 Gbeliemaŋ-nalãaŋgu (Psaume) 8.7

31 Coima saa fa, muo baa kuliingu-i i huul i-naa yinni man jon. Ma si na suyaa wuo nan huya Itieno-i Yesu-Kirsa maama-i mi huonga fie baa-na ke? Terienгу fanгу-na na saaya na bi suo wuo kuliingu huj ku cu-mi yinni man jon.

32 Efesi-i-na bande-i-na, mi bigaaramba dii mi huongu-na naa jarbaa. Min malaa baa-ba du-maa, da kuo mi malaa baa-ba da mi da binjingu hema-na bande yon, yun haku-i dii-kuo? Da kuo kuomba sa sire, ban wan-man dumaa: «*Juon i tie ce i banгу-i, kuliingu saa maa.*»†

33 Baa na taal na-naa: Nelfein du cu nelbaban huon-nu, ku biena u fafaangu-i.

34 Na piera boi, yaan aa na bir na jo humefafalle-na aa na ne kuubabalaangu cemma-i aa na yan-ku. Mi suyaa mie na holma-na banamba saa hi suo Diilonо-i yogo, ku'i cie mi ta mi wan-ma senserre da di da-na.

Kuomban ka sire waa dumaa

35 Unaa gbaa tuo joguon wuo: «Kuomba ka sire nie? Aa da ba sire, ba ka waa nie?»

36 Mimi, ma si da n duu dimma-i ma pa aa dibelle hor ke?

37 Nin duu kuman, dibelle yaa yon fielu si dii. Ku gbaa waa jijabelle, ku gbaa bi waa kunangu.

38 Da n duu-de, Diilonо ce di sire pa a hiel fielu-i kun dalaanu fuo dumaa. Dimma dii baa ma fielu ma fielu.

39 Tamman-niini-i hiere nii bi dii dumai: Nel-biliemba kuma dii ma den, bimbaamba maama-i

---

† 15:32 Isayi (Esaie) 22.13

ma den, huriimba maama-i ma den, titiraamba maama-i ma bi den.

⁴⁰ Bimbinni bi dii doro-i-na baa hieḡma-na hierē. Doro-niini dii ni den baa hieḡmaŋ-niini-i.

⁴¹ Baaŋgu carramma dii ma den, ceinjo maama-i ma den, mæŋa maama-i ma bi den. Halle mæŋa-i a-naa nuo, a sa carra carraduoma.

⁴² Kuomba siremmaŋ-kūŋgu ka waa dumēi. Da ba dii kulono-i hieḡma-na u hōr ŋaa dibellen hōr dumaa. Duo ji sire, u sa tiraa suo baŋ biŋ kumaŋ kuliŋgu-i.

⁴³ Umaŋ duo tuo suur hieḡma-na, u ko hujarre aa fōŋgūo sa waa-yuo. Duo ji sire hel, u maama sa fa baa fafaanŋu-i aa fōŋgūo tiraa waa-yuo.

⁴⁴ Da ba ta ba fuure, ba fuure kūsoḡomma, ŋga bamaŋ ka sire, ba ka sire baa doro-kūoma. In yeŋ hieḡma-na baa kūoma-i dumaa, *Diilon-Ųalle ka bi hā-ye kūofelēmma dumēi doro-i-na.

⁴⁵ Na saa da, Diilon-nelma ciēra wuo: «*Diilon uŋ maa nelbilono maŋ dielūo-i-na, u diyaa cicēlma-i yuo*»‡; ba taa ba bi u yaa Adāma-i. Ųga Adāmaḡ maŋ juo jo huonŋu-na, u yaa hāaŋ nuomba-i cicēlma-i.

⁴⁶ Kūsoḡomma yaa juoŋ dielūo aa suo hā doro-maama-i.

⁴⁷ Ba maa Adāma maŋ dielā-wuono-i baa hieḡma, aa hāaliŋ-wuono hel doro jo.

⁴⁸ Hieḡmaŋ-baamba dii ŋaa baŋ maa umaŋ baa hieḡma-i uŋ yeŋ dumaa, aa doro-baamba waa ŋaa umaŋ hilaa doro-i-na jo uŋ yeŋ dumaa.

---

‡ 15:45 Miwaanjo jīnammaŋ-sebe (Genēse) 2.7 § 15:45 Adāma maŋ juo huonŋu-na u yaa *Kirsā-i.

49 In yey hīeman-wuonjo temma-i dumaa, i ka bi waa Dɔrwuonjo temma dumei.

50 Tobin namaa, miŋ taaran mi wan maman baa-na, ma yaa daama: In yey baa i kūoma man daama-i, i sie gbāa suur *Diilon-nelle-na baa-ma. I kūon daama-i kūososomma, ma hɔr, i ce nie gbāa tie baa-ma aa da cicelma man sa tieŋ dede-i?

51 Mi ka puure Diilonjo kusungu-i pigāan Diilon-dūn-baan namaanjo-i: Na saa da, i sie ku hiere ŋa i hieronjo-i hiere i kūoma ka bir.

52 Miwaanjo timman-yiinju-i, yerre ka bu. Yer da die ji bu, i kūoma ka pān bir hoduonju aa kuomba ka sire baa kūofelamma a waa gbula ba sie gbāa ku.

53 I kūon daama-i kulinju yar-ma, aa ma hɔr, a ce dumaanjo-na, ma saaya ma bir kulinju baa ta ku yar-ma, aa ma baa ta ma bi hɔr.

54 In kunj aa tie hɔr, i kūon da ma ji bir a ce i sa tiraa i ku aa i sa tiraa i hɔr, manan nyegāan Diilon-nelma-na, ma'i saa ce mafamma-i wei? Ma nyegāan Diilon-nelma-na wuo:

«Kulinju gbaraa fuo, ba yaraa-ku!»*

55 *Kulinju nuɔ, ŋ fɔŋgũɔ curaa hie?*

Ny naana ŋ puɔlunju-i hie?»†

56 Kulinju puɔlunju yaa āmbabalma-i aa āmbabalma fɔŋgũɔ hel *ānjɔnamma yaa nuɔ-i.

57 Ŋa yaan i tie jaal Diilonjo-i. U yaa cie ku sa yar-e Itienjo-i Yesu-Kirsa barguɔ-i-na.

58 Terienju fanju-na, mi jēnaan namaa, yieraayan na don, molo baa ji gbāa halan-na na munyierammu-na. Taa na gbu na kā yamma baa Itienjo maacemma-i. Na saaya na suɔ wuo nan cen

* 15:54 Isayi (Ésaïe) 25.8 † 15:55 Ose (Osée) 13.14

mulīema maṅ Itienḡ maacemma-na, na sa ce-ma gbāṅgbāṅ.

16

Korēntitaamba kakāyāṅgu-i

¹ Kumaṅ ṅaa gbeinalle kūṅgu-i da na kāyā *Yerusalemu Diilonḡ-dūṅ-baamba-i, miṅ waanḡ mamaṅ baa Galasi Diilonḡ-dūṅ-baamba-i, cieṅ maaduḡma famma yaa-i.

² Jumaansi jumaansi, neliēṅo neliēṅo, uṅ saanu baa kumaṅ, u hiel-ku u tiera-kuḡ u fereṅ nuḡ u jīna. Baa na cira na cie-muḡ aa suḡ da na doṅ gbeinḡ namma-i.

³ Da mi ji kā, na ka hiel nuḡmba, mi puḡr-ba baa naṅ daa kumaṅ Yerusalemu-i-na, aa nyegēṅ sebe haa-kuḡ ba ka hā-ba.

⁴ Da kuḡ mei fere-i mi saaya mi kā, i ka kā hiere.

Polḡ saaya u cor terni maṅ nuḡ-i

⁵ Mi ka kā Maseduḡni aa suḡ cor kā na wulaa.

⁶ Da mi kā, mi taara mi da huḡṅgu celle baa-na, halle mi jḡguḡḡ da mi ce waanḡ-huḡṅgu-i hiere kusuḡḡ-nu'i, ku yaa da mi ji'a mi cor kā kusuḡḡ-nu, na ka kāyā-miē mi cor.

⁷ Mi sa taara mi ka yiēra mi gbeiniṅ aa cor. Mi taara Diilonḡ duḡ siē, mi da yinni baa-na celle.

⁸ Nga mi taara mi ce *Pāntekḡti-i Efesi bande aa suḡ ta mi kā.

⁹ Diilonḡo tigiinḡ terfafaanḡgu hā-mi mi da mi ce mi maacemma-i, ṅ siē suḡ wuḡ mi bigāarāamba ciinu.

¹⁰ Timote duḡ kā, na bel-o fafamma u kūḡma baa seṅ. Fuḡ baa muḡḡo-i i ce maacenduḡma yaa-i Itienḡ suonḡgu-na.

11 Molo baa bɛŋ-yo. Duɔ ji hi tamma, na kɔyɔ-yuɔ u jo ji hi-mi baa hɔfɛlle. Mi cie-yo bande-i-na baa Diilonɔ-dũŋ-baamba-i.

12 Mi diyaa sireiŋa Apolosi-i-na ji gbɛ; miɛ u gbonu baa tobimba-i kɔ na terienɔgu-na, u saa hũu-ma duɔ kɔ fiɛfiɛ. Duɔ ji da huɔŋgu maŋ u ka kɔ.

Nelperiema

13 Baa na duɔfũŋ, yiɛraayan na donɔ Diilonɔ-hũmelle-na. Baa na yan na kũɔma seŋ, vaan na fɛɛɛ.

14 Nan ceŋ mamanɔ hiere, ma saaya ma ta ma pigãan na nelnyulmu nolaanɔgu-i.

15 Ma sɪ na suɔ Sitefanasi-i baa u dumellen-baamba-i kɛ? Ma sɪ na suyaa wuɔ Akayi-i-na hiere ba yaa hũyãa Yesu maama-i igɛna, aa ba yaa bi vaa ba fɛɛ baa Diilonɔ-maacemma-i Diilonɔ-dũŋ-baamba hɔlma-na kɛ? Terienɔgu fanɔgu-na, tobiŋ namaa, jande, mi cãrã-nɛi,

16 taa na nu bafamba temma-i ba wulaa baa bamanɔ nyaarãa ta ba ce maacemma-i baa-ba.

17 Sitefanasi-i, baa Fɔrtunatusi-i, a naara Akayikusi-i ba jomma dɔlaanu-miɛ cor. Miŋ daa bafamba-i, ku cie ŋaa mi daa namei.

18 Baŋ juɔ, ba fiɛ mi huɔŋga-i ŋaa baŋ bi fɛŋ namaa muumu-i dumaa. Bafamba temma-i na gbɛ na ta na gbɛliɛŋ-ba, nelfafaamba.

19 *Asi Diilonɔ-dũŋ-baamba-i hiere ba jaalaa-na. Akilasi-i baa Pirsika-i* a naara Diilonɔ-dũŋ-baamba maŋ tigiinɔ ba terienɔgu-na, ba pãa-na Itienɔ horre jaaluŋgu.

---

* 16:19 Pirsika yerre nande yaa wuɔ Pirsili. Niɛŋ Pɔpuɔɔɔ. 18.2.

²⁰ Diiloŋ-dũŋ-baamba maŋ dii hiere bande-i-na, ba jaalaa-na.

Taa na jaal na-naa fafamma ŋaa ceduŋ-bien namaa.

²¹ Muo Pol, mi pãa na jaaluŋgu; muomei nyegãaŋ terien daaku-i baa mi ferēŋ naŋga.

²² Umaŋ duo cira Itieno maama sa dɔlnu-yuo, kutieno dāŋgãaŋ! «Maranata!»† – Itie, jo!

²³ Itieno-i Yesu-i u kãyã-nei.

²⁴ Na maama dɔlnu-mie hiere Yesu-Kirsa horrena.

---

† **16:22 Maranata:** Ku yuŋgu yaa wuo: Itien nuo, jo! Nien Amp. 22.20.

Diilon-nelma Tobisĩfelenni
New Testament in Cerma (UV:cme:Cerma)

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Cerma)

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Cerma

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022
5ffe1c98-1ba9-54d8-8f4c-03a7c12fba11